

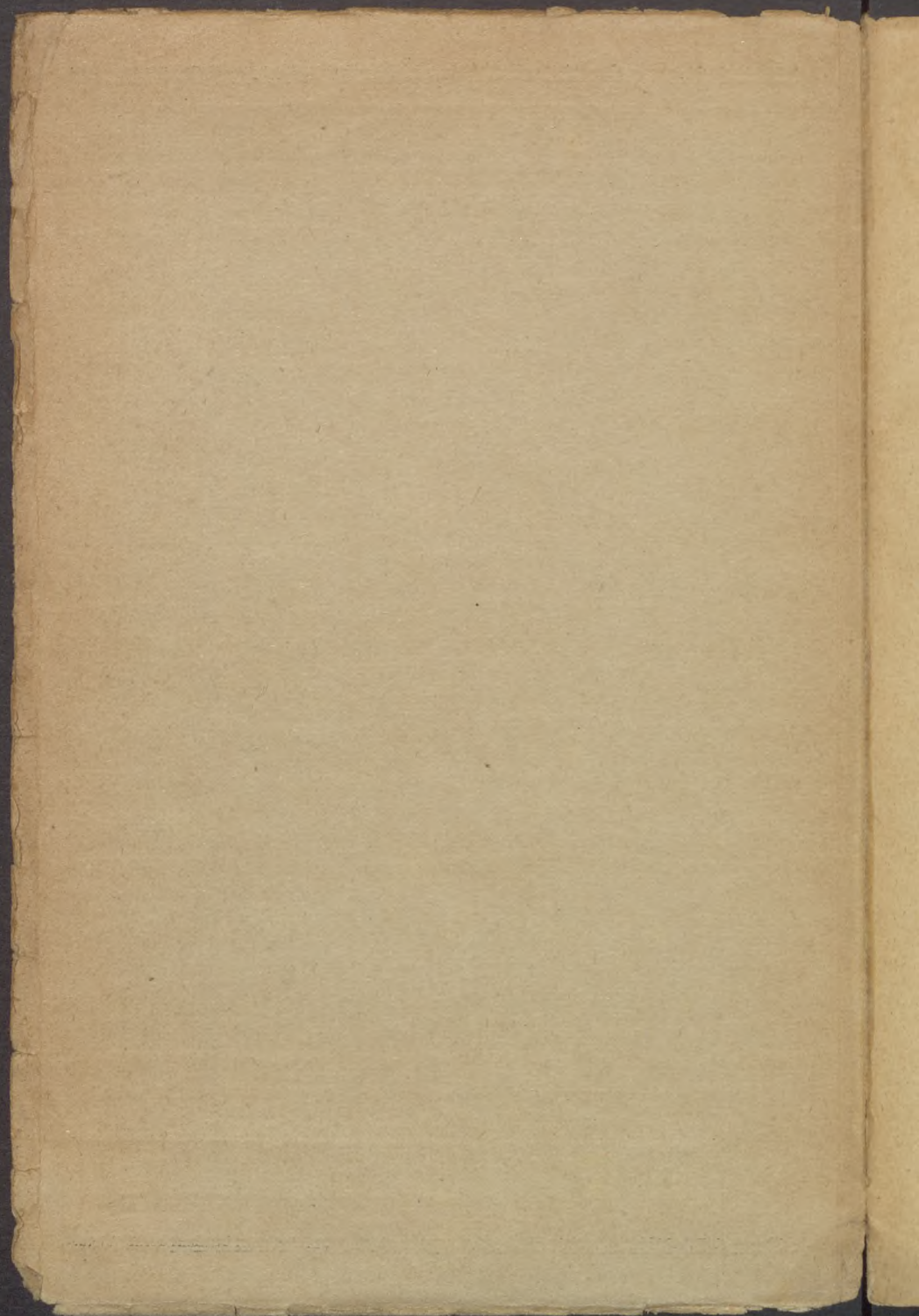
M
48.395
OSZK

TÉREY SÁNDOR
BAUDELAIRE

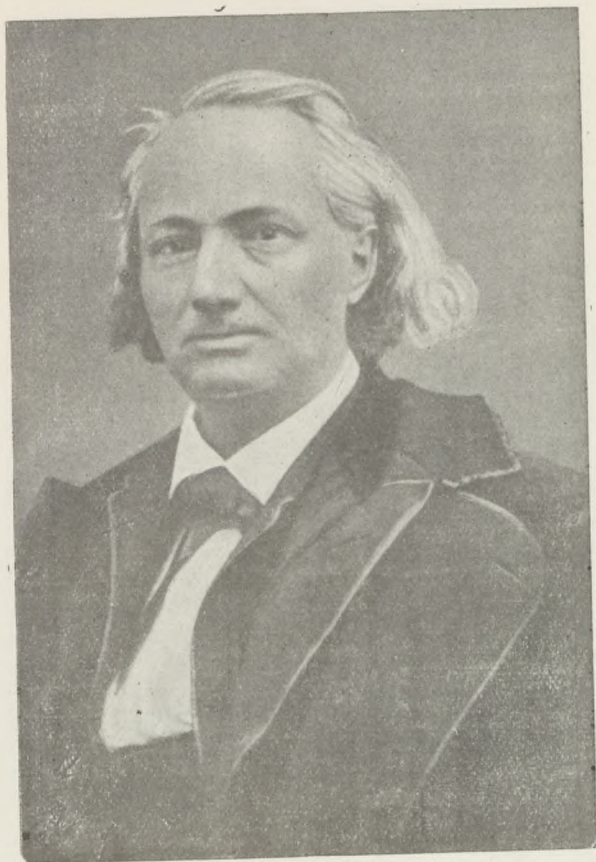
VERSEK
A FLEURS DU MAL-BÓL

BUDAPEST 1923
AZ ATHENAEUM KIADÁSA

Elms

Charles Baudelaire.

CHARLES BAUDELAIRE

VERSEK A FLEURS DU MALBÓL.

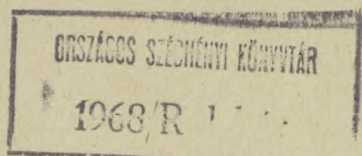
FORDITOTTA ÉS BEVEZETTE :

TÉREY SÁNDOR.

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM
IRODALMI ÉS NYOMDAI R. T. KIADÁSA

M 48.395

BAUDELAIRE: LES FLEURS DU MAL.

A KÖNYV.

A könyveknek sorsuk van, néha valószínűtlenebb, regényesebb, vagy kegyetlenebb, mint egy emberélete. Stendhal kárpótolja magát élete szenzációival, szerelmeivel, társadalmi sikereivel, míg Vörös és Feketéje ott hever a könyvtárúsnál olvasatlan. Dostojewski meggyötört élete szörnyű szenvedéseiért könyvei dicsőségével vigasztalja magát, melyek egy országot ráztak meg. Arany János dohogva fizeti ki a drága nyomtatási költségeket s könyve ott porosodik a pesti könyvesboltban, majd a falusi jegyző-lak padlásán.

A *Fleurs du Mal* nem hevert olvasatlan, mert néhány év alatt mégis elfogyott első kiadása s az a kétszázötven ember, aki a „*Les Épaves*“ előszava szerint az irodalmi közvéleményt jelenti Franciaországban, ösmerte, becsülte s újra olvasta. Mégis a *Fleurs du Mal* magán viselte nevének baljóslatu köntösét s gonosz, szerencsétlen sors várt rá csakugy, mint a művészre, aki megteremtette.

Rossz időben született. Az óriás árnya ráfeküdt még a földre s az emberek lelke elsötétült tőle. A forradalom még ott remegett a levegőben.

Nem verseket olvastak, hanem pénzt, nem elmé-

lyedni és gondolkozni akartak, hanem szerezni és szórakozni.

Már a megjelenése elé is sok akadály gördült. Baudelaire 25 éves, mikor a „kötet“ javarésze kész van s 37 éves, mikor végre kiadó jelentkezik.

Ez a kiadó: Poulet-Malassis, bohém és nyomdász, vállalkozó és irodalombarát, aki vidékre költözik Párisból s két verseskönyvet visz magával.

Az egyik a *Les Fleurs du Mal*.

Hónapokig bibelődik vele, mert Baudelaire személyesen megy le korrigálni s mint Balzac örökösen töröl, javít, míg végre szép betűkkel, két-szin nyomásu címlappal megjelenik a *Fleurs du Mal*.

A költő, ki műveiből kis járadékot akart összeszerezni, melyből megélhessen, a *Fleurs du Mal* minden eladott példánya után 25 centimest kapott volna. Alig jelent meg a könyve, a jó erkölcsök megsértése miatt bűnpert akasztanak a nyakába. Akit valaha irodalmi munkásságáért, egy friss gondolataért üldöztek, tudja csak átérezni azt a fájdalmas haragot, mely Baudelairet elfogta. Elégtételt várt naiv lélekkel, elégtételt az államtól, a közönségtől, az egész világtól a méltatlan meghurcoltatásért. S mikor elítélik, mert könyvében „*passages et expressions obscènes et immorales*“ vannak s hat versét kitörlik a könyvből, meg van döbbenve. Támad, védekezik, ir, kér, panaszkodik. Nem vigasztalják Flaubert levelei, Victor Hugó süvöltő megbotránkozása, Saint-Beuve óvatos pártfogása. Igazságszeretete sebesült meg. A Goncourtok pedig beírták naplójukba: (III. 58.) „Különös, hogy épp az a négy ember, aki tollát csakis s egyedül a művészetnek szentelte, került a vádlottak padjára: Baudelaire, Flaubert és mi.“

Elkobzott könyveknek nagy sikerük szokott lenni. Baudelairenek ebben sincs szerencséje. A könyv nehezen

fogy. Flaubert el van bűvölve tőle, Hugó is leereszkedik Olypmjáról, hogy költőnek szólítsa. Öt év múlva mégis sor kerül a második kiadásra. Gyermekes örömmel számol be róla Baudelaire, 35 új verset illeszt be, köztük a L'Horloge, Les Petites vieilles, La Voyage-t!

Mégegyszer megpróbálkozik a nagy sikert magához szédíteni. Olvas Dickens diadalutjáról s ő is sorozatos előadásokat akar tartani irodalmi s társadalmi kérdésekről Belgiában, a pénzből majd kifizeti adósságait, szép új kiadást rendez. Poulet Malassis is odamenekül hitelezői elől, kiadja a Fleurs du Mal kiátkozott darabjait, a Les Épaves-t, Ropssal szép címlapot rajzoltat. Ám a felolvasó körut nem sikerül, nincs közönsége, adósságokat csinál, néha napokig ki sem mozdulhat hoteljéből. Ujra próbálkozik 1865! és még mindig nincs, aki megvenné könyveit. Szeretne bővített szép új kiadást. „Fleurs du Mal, livre oublié! On les demande toujours. On commencera à les comprendre dans quelques années“ írja reménykedve. Összeállítja összes művei jegyzékét, beosztja kötetekbe s tervezget. Regényeket, szindarabokat akar írni. Levelezik a könyvkereskedőkkel, kiadókkal. Ellátogat Poulet-Malasis-val s Ropssal Namurba s a székesegyház előtt ájultan hull a lépcsőkre.

Alig fektetik le a kórházi ágyra, féloldali bénulása terjed, se mozdulni, se beszélni nem tud. Párisba viszik: csak nagy fénylő szemei élnek. Talán még megérti a Figaró nagy cikkét: „il avait au plus haut degré la conscience littéraire.“ A szellemes és gunyos ajkak már csak dadogó, lehetetlen szavait mondják egy ösmeretlen nyelvnek. De a szemek, míg csak örök álmra nem hunyódnak — édesanya keze zárja le őket — hisznek és biznak a sikerben, mikor a Fleurs du Mal-t megértik és negyvenezer példányban fogják szétkapkodni, mint Boz füzetait.

AZ EMBER.

Alarcot huzott magára, cinikusnak mutatta magát, nehogy mély érzelmességén sebet ejtsenek. Kitréfálta az irodalmat, az írást, holott szent volt előtte. Arisztokrata göggel tartott távol magától mindenkit, ki nem volt az ő törzséből való s együtt szenvedett Páris nyomorultjaival, oly szivigfájó együttérzéssel, mely Dostojewskire emlékeztet. Istentagadónak hirdette magát s benső meggyőződésből hitt Istenben s a katolikus vallás világfentartó erejében. Azt állította, hogy mint a jó színésznek, az írónak is minden szerepbe be kell találnia magát s minden érzést megírnia átérzés nélkül is. S kevéssel halála előtt azt írja barátjának: „Megírom-e önnek, aki kitalálta, nem úgy mint a többiek, hogy ebbe a gyötrő könyvbe beleírtam minden gondolatomat, egész szívemet, minden hitvallásommal (álöltözetben) minden gyűlöletemet. Igaz, az ellenkezőt fogom vallani, meg fogok esküdni a nagy istenekre, hogy ez a könyv merő zsonglörködés csupán . . . és hazudok inkább.“

Ez a lelki bujósdi, mely Stendhaltól kezdve oly divatos a francia irodalomban, Baudelairenek ártott legtöbbet. Nem hittek őszinteségében. Az őszinteség pedig a költő becsülete. Bármily nagy művész legyen is, aki a hangok rengetegét vezényli, egyetlen hamis hang a zenekarban s fülünkre tesszük a kezünket . . . Hátha még valaki maga kiáltja ki, hogy szenvedélyeit soha át nem érezte, át nem élte, aki maga vallja, hogy a vers matematikai feladvány, melyet izzadva úgy kell megoldani, mint egy egyenletet?

Százada ezt a Baudelairet látta.

Bourget ezt írja róla *La peur d' être dupe de ce grand dedaigneux, empêche la grande pleine admiration.*

Brunetière, aki csak a megvetés szeretetéig tudott eljutni, szeretni senkit sem szeretett, minden betegest, bizarrt összeszedett Baudelaire hátrahagyott műveiből, hogy megírhasssa: „Soha ember nem hazudott még úgy, mint Baudelaire.“

Baudelaire kettős arcának első vonásait a gyermekkor rajzolja fel. Bálványozott atyja korán elhal, mostoha atyja, Páris vezérkari főnöke, lenézi az irodalmat s mikor látja a fiú érdeklődését, tiltja tőle, majd utazni küldi az Indiákra, hogy a megvetett hajlamot kiölje belőle. Dacos lelke csak annál jobban ragaszkodik az irodalomhoz. Gyűlöli a társaságot, szokásait, előítéleteit, szolgai alkalmazkodását a viszonyokhoz. Szedett-vedett népséggel veszi magát körül, akiknek lompos ruhái s furcsa cilinderei kiáltó guny a fényes környezetben. De mégis szereti a szép lakást, butort, jó konyhát s elegáns öltözetet. Nem érzi magát elég erősnek, hogy küzdeni tudjon, homloka tulságos érzékeny ahhoz, hogy a martyrok koronáját viselje. Ezért megalkuszik, rentét fogad el szüleitől, tervezget, üzleteket akar kötni, futna pénz után, de tenni nem tesz semmit. A nagy igenlő, élet élvezője, akarat embere Balzac mellett Baudelaire a megtestesült nemlegesség, akaratlanság, kiábrándulás. Életével megalkudott, de az irodalommal nem, az szent hely volt, hová csak levetett saruval szabad belépni. Azt a megalkuvást soha nem bocsátotta meg magának. Lelke kétfelé hasadt tőle, egyensúlyát vesztette.

A „hánykodó hajót“ két nagy hullám ringatta: egyik erős fantáziája, másik érzékisége. Lelki életének kettőssége hatalmasan ingerelte fantáziáját s gigantikus méretekben velítette fel a gondolatot lelke égboltjára. Mesterségesen fokozta fantáziája érzékenységet s az ut a Hotel Pymodan különszobájába vezet, ahol ópium, vagy az élet más

mákonya vár. Ady a magyar Pymodanban férfias büszkeséggel, magyaros hányavetiséggel vallja mákonyának az alkoholt, mely szárnyakat ad s messze fekvő gondolatokat hidal át vakmerőn. Baudelaire titkos naplójegyzeteiben átkozza magát az izgató szerek mértéktelen használatáért. Hogy fantáziáját kiélhesse, mint a gyermekek, mindenféle költött történetet talált ki magáról, mellyel egész Párist elképesztette. Mint valami nappali álmodozásban, képzelte el magáról ópium-álmokat, gyilkosságokat és valóságként tálalta fel őket. De nemcsak ezért mesélt: meghökkenteni szerette az embereket. A tömeget utálta, nem talált elég jelzőt, hogy megvetését kifejezze. Maga a gondolat, hogy ezt a tömeget, melynek önálló izlése nem volt, nem lesz, megbántsa, megriassza, ha képtelenséggel is, felrázza közönbösségét, sokkal csábítóbb volt, semhogy ellent tudott volna állani.

Másik egyensúlybontó ösztöne érzékisége volt. „Mon gout precoce des femmes,” vallja naplójában, de verseiben is szinte exhibitív módon ír erotikus életéről. A sexuális élmények irodalmi feldolgozása művészet, ipari feldolgozása pornográfia. Baudelairenek sokkal magasabb véleménye van a versről, semhogy irány, vagy szórakozás szolgálatába állítaná. Ő csak magát kutatta, érzékeinek leghajszálfinomabb rezzenéseit is megvigyázta. Amint lelkén kikopogtatott minden tompa hangot, megdöbbenve figyelt rá szenvedélyei kiáltására. A nő mindkét alakjában megjelent életében, mint démon s madonna is. A démon színésznő volt, vagy csak cime volt az? Banville azt írja róla, volt benne valami isteni s vadállati egyszerre. A legszebb Baudelaire verseket ő inspirálja, Duval Jeanne. „A természet titkos céllal teremtette ezt a fenséges tudatlant, hogy másik nagyszerű alkotását, a zsenit tönkretégye vele.” A Madonna kicsiben a második császárság Madame Recamierje, a

jóság, szépség és öröm gráciája. Baudelaire jó anygálának, halhatatlan ideáljának nevezi. Életének mindkettőre szüksége volt, mint két ellenkező sarkra, mindkettőhöz haláláig hű maradt, az egyiket ő ápolja a kórházban, mikor teljesen elzülrik, a másik ösztönző jó barát marad, aki lelkére beszél Baudelairenek, visszatartja rossz szokásaitól s próbálja sarkalni, hogy dolgozzék, küzdje le apatiáját s mikor halálos beteg, hűséges látogatója.

Mint egy lélekelemző, úgy vizsgálta Baudelaire önmagán lelki élete kettősségét. Mint egy új Doppelgänger szerette volna megkétszerezni magát, hogy szembe fordulva vizsgálhassa alteregoját. Vágyott saját maga antipódusa lenni, hogy érzéseivel, gondolataival ellenkezőt is átérezze. Minden borból inni akart, minden helyzetbe beleélni magát. Megértette, hogy valaki csak ezért hűtlen elveihez, hogy kiélvezze, mi az, ellenkező táborban lenni. A 48-as forradalomban részt vett „kiváncsiságból, irodalmi lelkesültségből, a rombolás természetes ösztönéből“ s még ekkor is azt írja:

Non seulement je serais heureux d' être victime,
mais je ne hairais pas d' être bourreau pour
sentir la Revolution de deux manières.

Ez a kettősség, melyet minden alkalommal, szinte élesen kifejezésre juttatott, csak fokozta a róla elterjedt rossz véleményt. Talán ezért nem elegyedett irodalmi vitákba, véleményét megtartotta magának, inkább művészeti kérdésekben állt ki a fórumra. Kevés író indult neki az irodalomnak oly gazdag podgyásszal, mint ő s joggal vélte magát csálhatatlannak. Mulattatta s boszantotta a felnövvő generáció tülekedése, a vénülő irodalmat unta, széles átfogó képességének nem volt szüksége mások véleményére. A kis és középtehetségeket lenézte s maró gunyjával öntötte végig, halálosan gyűlölte azokat, akik

engedményeket tettek a tömeg izlésének. Naplója mintha Stendhalé folytatása volna, aki azt írja, hogy gondolatai s társai agyveleje közt egész tenger távolsága van, soha sem szabad velük irodalomról beszélni. Gautier írja, hogy Baudelaire „parlait beaucoup de ses idées, très peu de ses sentiments et jamais de ses actions.”

Tulságos zárkózottsága miatt jóformán nem voltak barátai, csak jó ösmerősei, nem voltak tanítványai csak utánzói, nem hivei, csak csodálói. Annyira távol tudta tartani magától a bizalmaskodást, pajtáskodást, hogy magánéletét alig ösmerték. Mikor még a szülei ház melegében sütkérezhetett, úgy élt, mint egy dandy, elegáns lakást tartott, rajzokat, japán metszeteket vásárolt, maga kitalálta ruhákban s kalapban járt. Mikor „renté”-je elfogyott s az írásból kellett megélnie, szegénységét méltósággal viselte. Nem panaszkodott, akkor is kínos gonddal öltözködött, mikor alig volt kenyérre valója.

Baudelaire arcképének vannak szép és tiszta emberi vonásai is. Rajongó szeretete atyja iránt, melyről megkapó sorok szólnak naplójában, egy-egy halk ecsetvonás édesanyjáról, kinek soká nem tudta elfelejteni második házasságát, de mikor újra özvegyen marad, gyermeki gyöngédséggel veszi körül. Akit közelebb engedett magához, az finom, előkelő aggodalmasan gyöngéd szavu világfit ösmert meg benne, akiben volt valami a próféták naiv hitéből s egy hívő pap méltóságából. Feltétlen becsületessége, irodalmi lelkiismeretessége megóvta kicsinyes irigységtől. Gautier, Flaubert Balzac iránt rajongó tisztelettel viseltetik, megérti s hirdeti nagyságukat. Tüzbement azokért, akiket szeretett. Felfedezte Delacroixt, lándzsát tört Goya mellett, dicsőítette Wagnert, megvédte Heinét. A kezdő tehetségeket szívesen fogadja, segíti, ha kézírataikat elviszik hozzá,

okos és mély tanácsokkal látja el őket. Mintha szerzetese volna az irodalomnak, aki mindent odaad hitének s nem kap érte semmit, majd a másik életben. Cellájába senkit sem engedett be, lelki szemérmessége égvő vágyódását a tisztább, szebb emberi élet, tökéletesség, ideális szerelem után és sajgó fájdalmát önön hibái felett haláláig zárt titkos naplójába rejtette.

Sok terve volt s keveset valósított meg, sokat várt az élettől s keveset kapott. Fájdalmas élet, melyben alig van valami vigasztaló, tele reménykedéssel a siker után, mely messze elhuzódott tőle. Nem ösmeri a népszerűség titkát, lenézi s mégis szeretne arany hullámaiban megfürödni. Hányatott élet, örökös küzködés a tisztas szegénység s a nincstelenség között, viaskodás az adósságokkal. És mégis élet teljessége s példaadó élet, mert egyben sohasem alkudott meg magával: szentnek vallott művészi elveit illetetlen hagyta örökségül.

A MŰVÉSZ.*

Stefan Georgenek, kinél tökéletesebben senki se fordította Baudelairet, van egy verse: Az ezüst tó. Minden költő legnagyobb küzdelme van benne: harc az elgondolás és a megvalósítás között. Ezüst tó tükréhez vándorol minden gondolatunk, hogy megösmernék, igazi alakot öltöttünk e számukra. Ám a képek s a vágyak remegve fordítják el arcukat, mert soha sem tükröződnek tisztán, soha sem találunk hű másukra.

Ez az ezüst tó-tükrő a művészi lelkiismeret.

Baudelaire a költői lelkiismeretesség fanatikusa volt. Sehol más nemzet irodalmában nem találunk oly

*E sorokban B-t csak, mint a *Fleurs du Mal* lyrikusát tartjuk szem előtt.

nagy számmal írókat, akiknek semmi más vágyuk nincs, mint csak írónak lenni, akik napoleoni méretű akaraterejüket s zsenijöket egy nagy irodalmi cél szolgálatába adják, nem törődve közönséggel, sikerrel, egyedül a megírás élvezetéért, a teremtés fájdalmas s gyilkos öröméért. Akik ha magukról irnak, leszállnak maguk lelkébe is szégyenkezés nélkül s akkor se jönnek fel kutató utjokról, ha érzik, Dante pokla az, mely elébük tárul. Akiknek halál járt uton járni s addig vájnak maguk s mások lelkében, míg „nouveau frison“-ra, „sensations inédits“-re bukkannak.

Mint középkori ötvös, furnak, faragnak szakadatlan, vigyázva, nehogy ugyanazon ékkövet kétszer használják egy mozaikban. Ők tudják, hogy a vers nem ihlet párája, nem könnyen olvadó fém, mely készen ömlik formába, hanem veríték és küzdés s a rimek . . . gonosz madarak, kik legelőször csapják meg szárnyukkal a képzeletet, aztán elröpülnek s mikor visszacsalogatják őket, kell úgy tessék, mintha maguktól, könnyedén szálltak volna le a sorok végére.

Baudelaire művészete tudatos tiltakozás volt a romantika ellen. Banville hellenizmusa, Musset érzelmessége s Hugo páthoszával szemben exact, szinte dokumentált költészete újként hatott. Kutatta az alkotás törvényszerűségét s a teremtés sok titkát elleste. Meglátta, hogy a művészetben a szabad akarat uralma sokkal kisebb, mint hitték, mert a művészt nála hatalmasabb erők kényszerítik a közizléstől eltérőt, újat, meglepőt teremteni. (Brueghelről írt cikke) A víziók, álmok, különös asszociációk a művészet segédcapatai. Újat kell mindenütt keresni, utcán, társaságban, régi könyvben, lexikonban, még szótárakban is és a természetben.

Ez a tudatosság, tulságos esztergályozottság hozza talán magával, hogy első benyomásunk e versekről: Szép, de hideg. Annyira szabályos és befejezett, hogy fantáziánknak nincs dolga, minden világos, nem titok, nincs kitalálni valónk. Egyenes ellentéte Verlaine Ars Poetikájának, itt minden szabály és rend, a szavak nem véletlen találkoznak, a színek élesek, vakító, nem szeretik az árnyékot, a félhomályt. A szerkezet acélváz, a rimek úgy zengnek, mint az érc-csengők. A képek világosak és a szimbólumokon sem kell fejünket törni. Ugy tetszik, mintha egy roppantul kulturált ember megtervezte volna ezeket a költeményeket, de hiányzik belőlük a megnevezhetlen belső tűz: az ihlet melege.

S aztán téli délután unalmában, vagy őszi este felragyog előttünk egy vers, mint örökmécs a templom sötétjében. A szívünkhöz szól, egészen, mélyen s meglepetve érezzük, milyen közel jött, velünk van s beszél hozzánk, mint régi, kedves ösmerős. Honnan? Miért? Analizálhatlan valami, de egyszerre hozzánk tartozik, a miénk. Egy vers, mely mellett ma közönnnyel mentünk el, életünk egy szakában, egy különös hangulatban vérünkkel válik. Néha mintha saját szavainkat olvasnók. Ugy érezzük, mintha találkoztunk volna a költővel, nagy átható szemével szemünkbe nézett s most rólunk irt egy verset. De csak annyit mond el, amennyi szükséges, a bánat nemesmivű illatszertartójából csak egy cseppet csöppent el a drága rózsaoaljból. Nem áradozik, nem fecseg, nem ismételi. A rajza éles és kegyetlen vonalu, a szobrai egy gesztust örökítenek meg, a festményeken vér bibora, vagy mély, áthatlan setétség. Minden szó a helyén van, a sorba tökéletesen beledolgozva, mintha finom mérlegre tette volna őket.

A legszemélyesebb élményeket azzal emeli föl a művészet régióiba, hogy nagy, általános emberi tükrét

teszi mögéjük. Optikája a torzító tükröt szereti. mintha a lira Hogarthja volna, aki panaszkodott, hogy szeme előtt lefoszlik minden emberarcról az isteni bélyeg, Baudelaire is a legszebb élmény alján a kiábrándulást látja meg rettenetes következetességgel s az eleve elrendelés komor igéjét zugatja fülünkbe. Kétségbeesett kiáltása: Miért ítéltettem erre az életre? — az egész emberiség jajkiáltása: „Miért?“ A tükrök egymással szemben állanak, mutatják az embert egyre keskenyülő körben, míg végtelen messze káosszá olvad az egész.

Az érzelmet nevetségesnek találta, ezért félt tőle s ott, hol lelke tulárad, inkább grimaszt vág. Mégis, művészetének egyik jellemzője a mély emberi részvét, mellyel eleven és holt tárgyakat átölel. (Le Flacon). Letérdel minden nagy emberi nyomorúság, óh, egy szegény öregasszony, egy rongyszedő nyomorúsága előtt, mint Dostojewski hőse abban a megrendítő jelenetben, mely felráz, felmagasztal s megtisztulást hoz. Miért? Mert lelkük van. Ez a „csillag és átkozott bélyeg“, embervoltunk bizonyosága, akinek lelke van, testvér. Az utolsó nőben is van becsülni való, ha hideg szeme fényét egyszer tiszta könny homályosítja el. (XXIII.)

Érzelmei tuláradását a formával is megkötötte, arany szonettbékót tett rá. A francia nyelvnek és verselésnek kevés oly művésze van, mint Baudelaire, versformáiról könyvet irtak. Aggodalmasan ügyel a francia vers klasszikus szabályaira, a férfi s nőrimék változatosságára. A forma és a szavak szeretője. Az igében van valami szent dolog, írja s nem nyúl a szavakhoz bizonyos benső meghatottság nélkül, mintha fétisek volnának. Ma már befogadtuk az irodalom kincstárába, akkor sok volt köztük a mindennapi életben elkoptatott, az irodalomból lesülyedt szó. Egy ily kavicsot új ragyogó szavak mellé helyez s egyszerre gyémánttá válik

a kavics is. Visszatér a latinhoz, új szavakat talál. Buvárkodásának egy gyöngye a Franciscæ meae laudes, a középkori latinság hű utánköltése, a Dies iræ dies illa formájában.

Vessünk egy pillantást az ötvösműhelybe. Mennyi mügonddal, fáradsággal keresi Baudelaire a kellő kifejezést. A képeket onnan veszi, ahonnan még senkisé, mert érzi, hogy a képek eredetisége teszi eredetivé a költőt. A Les sept vieillards utolsó szakasza első fogalmazásban így hangzott:

Bien en vain ma rayon reclamait son empire,
Le délire, en jouant deroutait ses efforts,
Et mon âme dansait, dansait, comme une navire,
Sans mâts sur une mer énorme et sans bords.

A Fleurs du Mal első kiadásában:

Bien en vain ma rayon voulait prendre la barre ;
La tempête en jouant déroutait ses efforts,
Et mon âme dansait, dansait, pauvre gabarre
Sans mâts, sur une mer noir, énorme, et sans bords.

A Calman-Lévy kiadásában :

Bien en vain helyett: vainement, pauvre gabarre helyett: vieux gabarre, enorme helyet monstrueuse.

A képet: a hányódó hajó a tengeren, a második fogalmazás mily következetesen rajzolja ki. Minden kifejezés a tengerrel kapcsolatos. Empire helyett barre, délire helyett tempête, navire helyett gabarre, nemcsak a teljesebb rim kedvéért, de mert a „vén dereglye“ kifejezőbb, tisztább kép, mint a navire. Énorme helyett monstruese, mert a sans bords már magában jelzi a végtelenséget s a jelző felfokozása megfelel Baudelaire egyéniségének, aki abban is szereti a szörnyűt, az

ijesztőt, amint szereti az erős, kendőzetlen kifejezéseket. Hány törlés! Hány javítás! Hány új jelző!

Nemcsak a külső formára, a benső ritmusra, a zeneiségre is ügyel, néha szinte láthatatlan zenekar kíséri a szöveget. Baudelaire nem egy nagy dalköltőt ihletett már meg. (Debussy). S van verseiben valami a nagy zenekarból, egyik vers a másiktól teljesedik, a legrikítóbb ellentétek megállhatnak egymás mellett, a legelzsongítóbb ütemek és a tiszta kvintek is, talán ha egy vers kima-radna, a mű harmóniájában fogyatkoznék meg.

Ez a könyv esszencia sokkép készített mérgekből és illatokból, ha egyszer beleveszi magát a lelkünkbe, mint ritka keleti parfüm az agyagkorsó porusaiba, örökre ott marad, oly mélyre szívjuk illatát. A gond, mellyel sorait formálja, mintha ítélőbíró előtt állana, akinek döntení adatot, mely sort lehet ércbe önteni eljövendő nemzedékek számára, új gondolatok, új szavak, sohse érzett borzongások, vérrel irt jelek, halálba fuló csók, minden szép mulandósága, mindez nem teszi külön-külön érthetővé egyetlen könyv nagy és átfogó hatását.

Ez a könyv olyan, mintha antológia volna egy költőből, csak annyiban nem egységes, amint nincs egységes lelkű ember. Benne van a Ma ideges, elkinzott emberének minden kimondott s tagadott gyötrelme, vágya, gyalázata s felmagasztosultsága, művészetért, elérhetlen szépért, tiszta női ideálért rajongása s benne van a pénz, csók, utáni vad hajszája, az ölelések rettentő skálája az istennőtől az utcasark rongyáig. Hatalmas skála, melyet alig foghat át egy emberélet s mégis egy emberéleté s annak is pár esztendejéé. Mindegyiken rajta az utánozhatlan, egyéni bélyeg, mégis ösmert s közös kincs. Miénk ezek a bűnök és áhítatok, mikor kilépünk s önmagunkból s a tiszta bánatnak adunk kezet, hogy

vigyen el messze az emberektől. Miénk ezek a könnyek, a bánat vagy gyönyörűség könnyei s miénk az elmenni, elhagyni, elutazni kívánás valami más élet felé. Miénk az enyhítő halál hívása, mely mindennek mélyén ott lakik, aki szól hozzánk az óra percegésében, a szirmok lankadásában, a sirkövek fekete márványában s hegedű messze elhaló muzsikájában. S miénk a büszke gesztus, mely nem fut el alázkodó rettegéssel előle, hanem a kevély utas intése a halál-hajó kapitányának: Jöjj s mutasd az utat előttem, mert ott is az ujat keresem, vagy a gögös nemtörődömség, mely szoborként áll az alvilág bejáratánál s nem méltat senkit egy pillanásra sem.

„Minden verse úgy hat rám, mintha számomra irta volna...” mondja Rivière s valóban, más költők összes műveiből össze lehetne állítani egy kötetet, mely az inspiráció művészetére, a nyelv gazdagságára, a forma tökéletességére egyenértékű, vagy feljebbvaló volna a Fleurs du Malnál, de mégsem hatna úgy, mert egyik sem annyira a mi kétségeinknek s idegességünknek könyve, igazi férfikönyv. Távol országok gyermekeit tudja összekapcsolni, nevével messze Nyugatra mehetünk, mindenütt barátokra fogunk találni. S ha a késő hódolat tulzásait le is számítjuk, a világirodalomban alig találunk még egy lyrai verses könyvre, melynek oly egyetemes hatása volna, mint a Fleurs du Malnak. Nagy kortársai: Hugó száz kötetének páthosza s ódái egetverő zengése, Banville, Gautier, Leconte de Lisle minden harangjátéka elnémul e kötet benső muzsikája mellett, mint kagyló, ha fülünkhöz tartjuk, a tenger örök mormolását, úgy adja vissza ez a könyv a modern ember lelki háborgását.

*

Száz év telt el Baudelaire születése, félszáz esztendő halála óta. Az „irodalomtörténet nagy temetőjében“ ennyi idő óta sok siremlék elporladt már, sok arany jelmondat lekopott, néhol csak a pusztá évszámok maradtak, a név eltűnt. Van, akinek jeltelen sírját most disziti fel késő századok hódolata.

Baudelaire siremléke még ma sem teljes. Még nem ült el a harc, milyen legyen emlékművén a felirat, a hivatalos irodalomtörténet még ma sem fogadta be klasszikusai közé. Még ma is állítják, hogy csak „jó másodrendű“ költő, hogy a köpenyeg, melyre e bűnös virágok ráhimzettek, csak álhermelines színházi köpenyeg, mely ügyes mystifikátort rejt magába s nem fejedelmi palást, mely királyra borul, aki megelőzte századát s diadalmasan lép át az örökkévalóságba, magasra tartva rejtett koronáját. A költővel felelünk *

... „Et qu' il faut pour tresser ma couronne mystique
Imposer tous les temps et tous les univers.

Mais les bijoux perdus de l' antique Palmyre ...

..... ne pourraient pas suffire

A ce beau diadème éblouissant et clair.

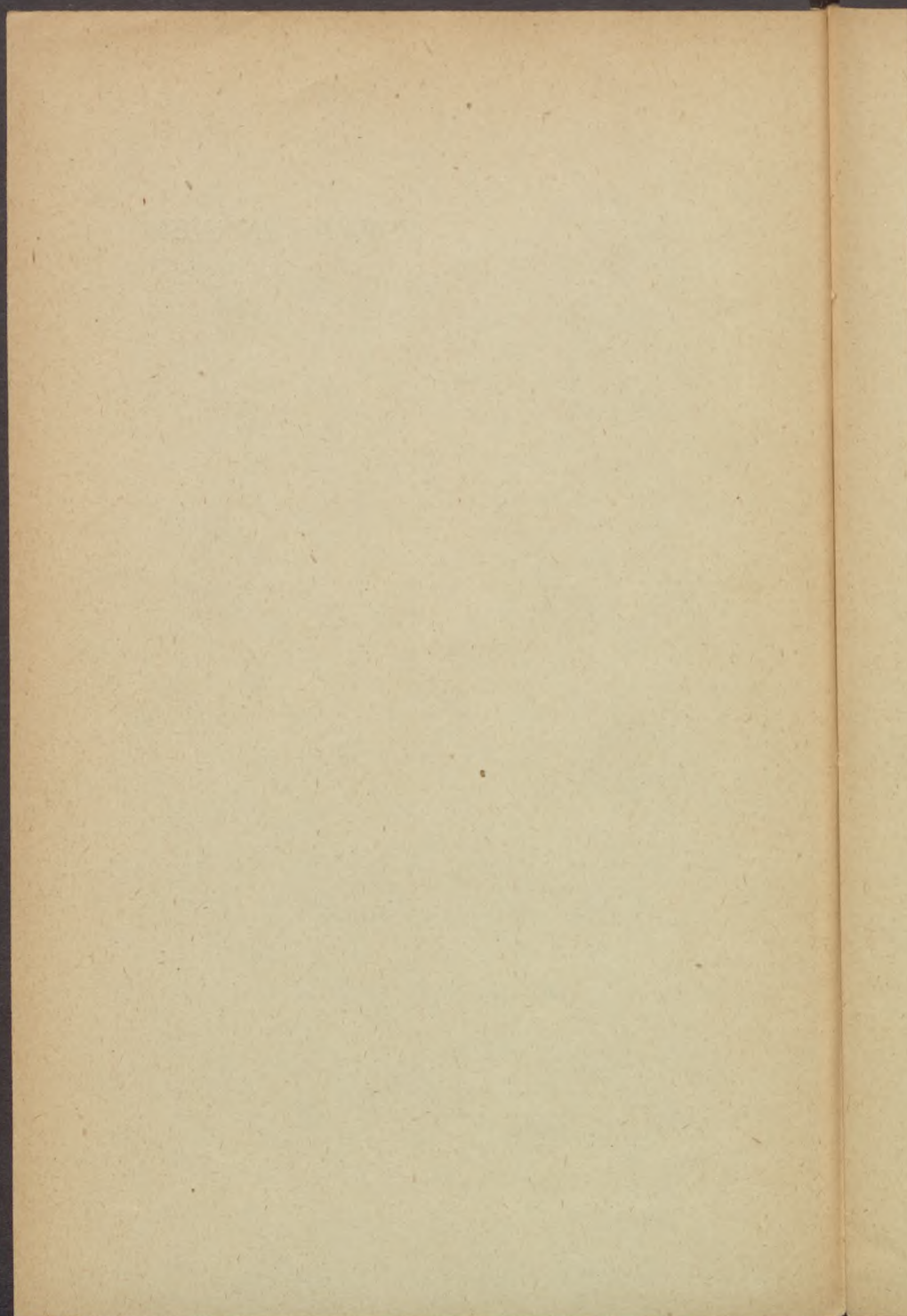
Car il ne sera fait que de pure lumière,
Puisée au foyer saint des rayons primitifs,
Et dont les yeux mortels, dans leur splendeur entière
Ne sont que des miroirs obscurcis et plaintifs ! “

Vállaj, (Szatmármegye) 1921. január havában.

Térey Sándor.

*Áldás.

ÓSVÁT ERNŐNEK

I.

ÁLDÁS.

Mikor legfelsőbb isteni parancsra,
A költő megjelent e sártanyán,
Rémült anyjának égre tör panasza,
Isten, kit káromol, is szánja tán:

„Óh mért nem szültem inkább kigyófészket,
Mintsem tápláljam ezt a fajzatot!
Óh átkozott éj, hol a futó kéjnek
Vezeklésül fogantam magzatot!

„S ha asszonyok között már az a sorsom,
Hogy megutál uram, a kedvszegett,
Miért nem dobhatom be szörnyű korcsom
A tűzbe, mint szerelmi levelet?“

„Rámtört haragját e vad kárörömnek
Majd átkos eszközödre nyergelem,
S ezt a nyomorult törzset hadd töröm meg,
Rohasztó rügye többé ne legyen!“

Igy tajtézkzik vad gyűlölsége habja,
Nem értvén, hogy mit szándokol az Ég,
Pokol mélyén a máglyát maga rakja,
Hol majd anya-bünének átka ég.

Ám fénytől — láthatlan Angyal vigyáz rá —
A kitagadott gyermek ittasul,
Az étele válik ambróziává
És biboros nektárt kap italul.

Játéka szellő, tud a felhők nyelvén,
És ujjong, bár a gyász nyomába jár;
S a lélek, vándorlásait követvén
Felsir, mert vig, mint erdőben madár.

Elhuzódnak, kiket szeretni vágyna,
Szelidségétől lesz mind vakmerő,
S hogy nyilna már panaszra büszke szája,
Próbát tesz rajta minden rossz erő.

Lisztjébe öntnek hamvat és bogáncsot,
Köpnék borába, mit inyére szánt,
Szemforgatóan vetnek elébe gáncsot,
Lábára lépnek s ők kérdik: Ki bánt?

Kiáll hitvesse szólni nyílt utcákon:
„Mert hő szerelmén szebbre szépített,
Antik bálványok példáját utánzom
S leszek, mint ők arannyal ékitett;

Hadd részegítsen tömjén, nárdus myrrha
Térdhajlás, hus, bor . . . én csak nevetem!
Szívében, mely imádásomra nyitva,
Magam Isten-trónusra emelem!

S ha untat már ez a kegyetlen játék,
Majd ráteszem könnyű s erős kezem,
És körmeimet, mint egy hárpiaét
Mellébe mélyesztve felvérezem.

Szívét biboran melléből kitépem,
Mint kis galamb úgy reszket és liheg,
Majd földre dobja semmibevevésem
Kedvenc kutyám vele étetni meg!”

Az ég felé, hol trónok tündökölnék,
— Nagy lelke fényt villantni nem szűnik,
Kitárul karja a hívő költőnek
S a barbár nép előle eltűnik :

„Áldott légy Isten, ki szenvednünk adtad
Mi bűneinkre égi gyógyszerül,
Tiszta borául legszebb áldozatnak
Erős lelkeknek égi szent jelül !

Tudom sorába, akik üdvözlnek
Költődnek helyét majd beiktatod,
S a halhatlan ünnepre egybegyűlnek
Trónok, Erők és a Diadalok.

Tudom : egyetlen nemesség a bánat,
Mit meg nem dönthet sem föld, sem pokol
S hogy megötvözze arany koronámat,
Minden időből, népből birtokol.

Antik Palmyra minden kincse, éke,
Tengerben rejlő gyöngy és drága fém,
Bár Te illesztnéd egybe — föl nem érne
Veled tündöklő tiszta diadém.

Tiszta sugárból készül a szent, égi
Tüzhelyen, hol gyulnak ős fénykörök
Földi szemeknek minden fényességi
Hozzá képest hitvány, vak tükörök !“

II.

AZ ALBATROS.

Magukat mulatni a matrózlegények
Megfognak néha pár nagy lusta madarat,
Mert az albatrosok, utasként kísérnek,
Amig hajónk a sós habok felett halad.

Alig teszik le a fedélzetre őket,
A kék ég szégyenlős, félszeg királyai,
Lecsüggesztik szárnyuk, e nagy evezőket
És félénken alig tudnak megállani.

E szárnyas utazó milyen ügyetlen itt,
Nevetséges, csunya s a légbe, hogy suhan!
Matrózok a csőrét pipával verdesik,
Utánozzák, hogy jár sántitva, gunyosan.

A költő is, mint e felhő fejedelem
Tud fény — viharon át kacagva szállani,
De durva nép közé, földre számüzve, lenn
Mindig megbotlatják roppant nagy szárnyai.

IV.

ÖSSZHANG.

A természet templom. Élő pillérjeit
Megzengetik néha bűvös zavart szavak,
Az ember szimbólum-erdőkön áthalad,
Melyek meghitt rokon szemekkel figyelik.

Mint sokszavu visszhang, mely távolból felel
Másiknak s egységük sötét sejtelme mély.
Olyan határtalan, mint a sugár, az éj:
A hang, a szín, a szag mindig egymásra lel.

Van illat oly édes, mint halk hang oboába,
Mint gyermek teste friss, oly zöld, mint a mezők,
Vannak győzelmesek, pompásak, mérgezők,

Eloszlanak s messze végtelen hatolnak,
Mint pézsma, benzoé, tömjén és az ámbra
És a lélek, a test vágyáról dalolnak.

VI.

VILÁGITÓ TORNYPÓK.

Rubenus: lusták kertje, rohanó felejtés,
Friss testek párnája, távol' se szerelem,
De mindig nyugtalan élet, örök lejtés,
Mint szél suhanása, mint hullám tengeren.

Leonardo Vinci, mély és komor tükör,
Ahol országolnak fenyőfák s jégmezők
Fényében angyalok — mosolyuk elbűvöl —
Rejtélyes titkoknak árnyában rejtezők.

Rembrandt, sötét kórház, sóhajokkal teli,
— Fal egyetlen disze hatalmas fakereszt,
Hol könnyes ima is az undort leheli,
Jeges téli sugár hideg szemet mereszt.

Michel Angelo ködország, hol Herkules
Krisztusra rátalál, — magasba felmered
Óriás kísértet, aki ha lehull est,
Kinyújtott kezekkel tép szét szemfedele.

Ki a csöcselékből, birkozók dühéből,
Szemérmetlen faunból is csak szépet szedett:
Beteg, irigy Puget! Gőg áradt szívéből,
Mig a gályarabok bus fejedelme lett.

Watteau: farsangi bál, ahol sok büszke szív,
Mint lepke láng körül, bolyongva elcikáz,
Sok tünde könnyű disz csillársugárt beszív
S a kavargó táncban fel-fellobog a láb.

Goya, mint egy lidérc, borzongó rejtelem,
Boszorkányszombaton hullát kér főzetül,
Vén nők a tükörnél, leányok meztelen,
Démont kísérteni harisnyájuk feszül.

Delacroix: vértó gonosz angyalokkal,
Árnyékolja fenyők örökzöld hajtása,
Kürt riad bus éjbe különös hangokkal,
Mint Weber ária fojtott sóhajtása;

E panaszok, átkok, e pokoli hangok,
E kéjek, sikolyok, könnyek, Te deumok,
Ezer labirintból visszazengő hangok,
Halandó sziveknek égi ópiumok!

E jelszót ismétlik ezernyi őrszemek,
Parancs ez, mely ezer kürtökből harsanó,
Kigyuló Fárosz ez ezer város felett,
Vadászok hívása, erdőkbe elhaló!

Embervoltunk legszebb bizonyysága Uram,
Ez égő zokogás, mely árad, hömpölyög
Emberöltökön át — mindig feléd suhan,
S meghal, hogy elérje öröklét, küszöböd!

VIII.

AZ ELADÓ MÚZSA.

Muzsám — aki lakni kastélyban szeret —
Hol lelsz parazsat melegíteni szegény
Kék lábaidat, ha borong feketén
Havas unalom s fúnak a zórd szelek?

Vállad márványa frissülhet-e meg,
Ha besüt a redőn az éjjeli fény?
Kiszáradt inyed s kék égnek ivén,
Üres a zsebed — aranyad keresed?

Mindennapi kenyered megszolgálni
Dalolnod kell hitetlenül, lóbálni
Ministráns gyermekként a füstölőket,

Mutasd magad, éhen bukfencet vessél,
Ne lássák meg a könnyedet, ne vessél,
Vár durva nép, hogy megkacagtasd őket!

X.

AZ ELLENSÉG.

Ifjuságom zivataros, sötét volt,
Csak itt ott fénylett át napsütte égbolt.
Égzengés, zápor mindent el-kimos,
Kertemben alig pár gyümölcs piros.

A gondolat őszéhez eljutottam,
Ásót, gereblyét a kezembe fogtam,
Hogy az elöntött földet egyengessem,
A sok vizmosta gödröt betemessem.

Ki tudja, álmaimnak friss növénye
A földben, mely lugzott, mint part fővénye,
Hol lelhet majd tápláló őserőre?

Oh Bánat! Bánat! Éltünk idő falja,
Kegyetlen ellenség: a szívünk marja,
Vérünket issza, s naggyá lesz belőle!

XI.

BALCSILLAGZAT.

Szizifuszi volna mégis
Elviselni ezt a terhet,
Bárha méltó volna lelked,
Ars est longa, vita brevis.

Nem kell temetői pompa,
Ösmeretlen sirt kerestem,
Szívem ver, mint bevont dobba'
Gyászinduló gyászmenetben.

Hány kincs van a földberejtve,
Örök mélybe elfelejtve,
Bányász, ásó ki se bontja:

Virág, amely halkan ontja
Illat-titkát, jaj hiába
A nem ismert mély magányba!

XII.

ELŐBBI ÉLET.

Éltem soká nagy boltivek alatt,
Szikrázón tűzött rá a tenger napja,
Bazalt barlangnak tünt fel boltozatja
Fenségesen, ha az est elhaladt.

Ég arca ringott a vizek fölött
S örök muzsikája a zengő habnak
Vegyült színeivel a hunyó napnak,
Mely mély szememben visszatükrözött.

Szelid gyönyörben elringatva éltem,
Azur ég, hullám, ragyogás között,
Mezit-rabszolga sok-illatu teste

Homlokom hűs pálmával hűsítette.
Egy gondja volt: rejtett titkát kutatta
Bánatomnak, mely éltem meguntatta.

XIII.

CIGÁNYKARAVÁN.

Varázsló törzs égő szemekkel,
Vonulnak el sok kis gyerekkel,
Anyjuk a hátán hordja őket,
Vagy szívják a barna emlőket.

Mennek a sátoros szekérben
Gyalog a férfiak. Kevélyen
Csillan a fegyver. Bus egeknek
Mélyén titokfejtést keresnek.

Tücsök rázendít rejtekéből,
Ha mennek, s vizet szökkent mélyéből
Cybele, mert szereti őket,

Virággal hinti a mezőket,
S a vándorok elé kitárul
Sors és jövő az éjszakából.

□○□

XIV.

AZ EMBER ÉS A TENGER.

Ember, míg szabad vagy, a tengert szeressed.
Végtelen tükrébe lelkedet keressed,
Hullámozó felszine örökké nyugtalan,
Ha lelked háborog, keserűbb habja van.

Szeretnél képednek mélyébe hatolni,
Szemeddel, karoddal átfogni, karolni,
Mélázva vigyázni önön szíved táját,
Féktelen panasza zajló muzsikáját.

Ki tud örvényedbe leszállani ember?
Ki ösmeri mélyed gazdagságát tenger?
Óh, ti rejtélyesek, komorak, ti ketten
Titkotok őrzitek mind féltékenyebben.

Harcoltok századok hosszú sora óta,
Lelketekbe idő szánalmat nem oltá,
Örök szeretői a halálnak, vérnek,
Örökké küzködők, kegyetlen fivérek!

XV.

DON JUAN A POKOLBAN.

Don Juan Káronnak egy obulust adott
S megállt a földalatt a sötét viz előtt,
Egy égőszemű zord koldus megragadott
Bosszuálló erős karral két evezőt.

Fekete ég alatt siró nők vártak ott,
Lecsüggedt a mellük, ruhájuk szétzilált,
Mint áldozatra szánt megrémült állatok
Bögése, mögöttük üvöltés, jaj kiált.

Sganarelle béréért elé nevetve fut,
Mutatja ujjával Don Luis reszketőn
Ősz hajára szégyent hozó szilaj fiut
A holtaknak, kik ott bolygnak a parttetőn.

Szüzi, sovány Elvire borzong a gyász alatt
A hűtlen férj előtt, ki szeretője volt,
Mintha visszaesdné — bűbájos pillanat! —
Az első esküvést, az isteni mosolyt.

Páncélos merev, nagy köember kormányzott,
Csónakja elsiklott a fekete vizen,
A hős meghajolva nézte a sillámot
S nem méltatta őket egy pillantásra sem.

XVIII.

A SZÉPSÉG.

Nézzéték! Szép vagyok! Hideg álomszobor,
Halálra gyötrődik, ki hozzám közel ér,
Költőket ihletek dalra szerelmemér'
Vágyuk, mint az anyag, örök, néma, komor.

A mozgást gyűlölöm. Vonalam bűbáját
Megrontaná. Hattyuszivemen jégburok,
Azurtrónon hordom szfinkszek koronáját,
Sohasem mosolygok és soha nem sírok.

Büszke szép tartásom szobroké. A költők
Életük miattam töprengésbe töltök,
E hü szeretőket magamhoz bűvölöm,

Mert van kristálytisza két finom tüköröm,
Mindent megszépítő megépítő szerem:
Az én két sugárzó, öröklángu szemem!

XX.

AZ ÓRIÁSLÁNY.

Mikor Földnek forró lendületében
Még roppant. lényeket foganni tellett,
Óriás lánynál jó lett volna élnem,
Mint kéjes macska egy királynő mellett.

Nézni, mint nő virágzó teste-lelke
Szabadon, szörnyű játékok között ;
Megsejteni, szive sötét lángot rejt-e,
Ha szeme nedves fénybe tükrözött ;

Pompás formáin kedvemre sétálni ;
Óriás térdei hajlásán állni,
És nyáron, néha, gyilkos napsütésen,

Mikor elnyulik az ellankadt réten,
Aludni lustán keblei árnyában,
Mint szelid kunyhó a hegyek lábában.

XXIII.

EXOTIKUS ILLAT.

Leszáll langy őszi est. Fekszem zárt szemekkel,
Mig kábitó melled illatja rámterül,
Boldog tengerpartok emléke felmerül,
Hol egyhangu nap süt vakító tüzekkel.

Buja, lusta szíget, hol dél virága nő,
Izes gyümölcsökből nedv csurran, mint a méz;
A karcsu férfiak izmosak. Visszanéz
Meglepő nyíltsággal a délvidéki nő.

Illatodtól tájak emléke felvetül,
Árbocok nyulnak fel csöndes kikötőbe,
Pihen hosszú uttól fáradt hajók törzse.

Megrészegit a szag, tamariszkok zöldje,
Tengerészek dala száll a levegőbe,
A dal és az illat lelkemben elvegyül . . .

XXIV.

A HAJ.

Óh gyapju! Mint fodorul nyakszirtjére!
Ó fürtök! Hanyag bágyadásu illat!
Gyönyörűség! Telj meg szobám setétje!
Mint zsebkendő't lobogtatom a szélbe,
Haját, mely alvó emléket elringat.

Azsia csöndje és Afrika lángja,
Távol világ, mely már semmibe mul,
Él a hajad szagos mély vadonába,
Fűrössze lelkét más zene habjába,
Enyém szerelmem, parfümödbe ful.

Odavágyom, hol életdus fa s ember,
Izzó fényekben lustán pihenők,
Sulyos fonat, habként ringass, emelj fel,
Sugárzó álmot rejtsz éjszinű tenger:
Vitorlát, árboct, lángot, evezőt.

Visszhangos kikötő, hol lelkem issza
Friss italát a szinnek, hangnak, fénynek,
Hol a hajó siklik a selymes, tiszta
Aranyhabon s tárt karral inti vissza
Rezgő fényét a hóhullámos égnek.

Szerelemtől ittas fejem bemártnám,
Másodat rejtő nagy fekete tó.
Halk lelkemmel hajad omló hullámán,
Óh termő lustaság, ha megtalálnám
Élv balzsamát, mely örök ringató.

Kék haj, sötétbe kifeszített sátor,
Míntha ég volnál, végtelen-kerek,
Fonott fűrtödnék pelyhes párnájáról
Kókuszolaj, pézsmából és gyantából
Kevert kábitó illatot szedek.

Soká, mindig , . . e sötéten viharzó
Hajba hintem rubin, gyöngyök sorát,
Vágyam legyen meghallgatott parancsszó,
Hiszen álmom oáza vagy, szent kancsó
Kiből mohón iszom az emlékek borát.

XXV.

Imádlak, mint az Éjt, mely altató,
Bánat kancsója, óh, nagy Hallgató.
Mert elkerülsz, annál jobban imádlak,
Gyönyörű disze késő éjszakámnak,
Felhalmozod mindazt, mi tőled elválaszt
S a végtelen nem ad hívó szavamra választ.

Rohamra indulok, csapok támadásba,
Mint a férgek holtra, ki a földbe ásva,
Hidegségeddel csak egyre szebb vagy nekem,
Kegyetlen szép állat, szépséges szerelem!

XXVIII.

Ha jár e simuló, sillámló ruhában,
Tánc lüktet járása könnyű ritmusában,
Kigyók forognak így izgató ütemben,
Büvész botja végén egyre hevesebben.

Mint pusztaság felett közönyös ég kékje,
Érzéketlen minden földi szenvedésre,
Hosszu háló, melyre tenger habja omlik,
Kifejlő szépsége gondtalan kibomlik.

Csiszolt szeme, mint a drágakő aranylik
És különös lénye, mint egy jelkép : antik
Szfinxnek szüzangyallal egybeolvadása,

Hol minden érc, gyémánt . . örök ragyogása
— Csillag . . hiába sugárzik a fénye :
A meddő asszony jéghideg fensége.

XXXIV.

KÉSŐ MEGBÁNÁS.

Amikor alszol majd borongó kedvesem,
Mélyen a fekete márvány-sirkő alatt,
Mikor hálóból s a szobákból nem marad
Csak egy nedves árok, esőmosta verem,

Mikor kényes melled szorítja ridegen,
A nehéz kő s töri kényes derekadat,
Szivedben nem dobban többé vér s akarat,
Kalandos lábaid dermednek hirtelen ;

A sir, mely végtelen ábrándom ismeri,
(Költőt csak a halál tudja megérteni)
Meggzólal az örök, álomtalan éjen :

„Mit ér, hogy eldobtad, balga lány, kevélyen,
Mit holtak siratnak, jaj késő panasszal“,
S bársonybőröd férgek kezdik ki tavasszal . . .

XXXV.

A MACSKA.

Jöjj szép macskám forró szívemre
Talpadnak vond be karmait,
Hadd nézek be szép mély szemedbe,
Hol fém és drágakő vakít.

Mig cirógatja kezem kedve
Rugalmas hátad s a fejed,
S az ujjam reszket bizseregve,
Villanyszikrás tested felett,

Asszonyt lát lelke. Pillantása,
Mint a tied, hízelt állat,
Hideg, mély s éles, mint a dárda.

Lábától a fejéig árad
Baljós illat a levegőbe
S parfümtől ittas barna bőre.

XXXVII.

AZ ERKÉLY.

Asszonyok asszonya, emlékek édesanyja,
Te minden gyönyöröm! Te élő kötelesség!
Emlékszel, milyen szép a hunyó nap aranyja,
Simogatások selyme, a szelid otthon-esték.
Asszonyok asszonya, emlékek édesanyja!

Esték . . . hogy világolt sötétbe a zsarát,
Esték az erkélyen, rózsás köd-fátyolok.
Puha párna volt melled, a szived jó barát,
Miről beszéltünk . . . drága, felejthetlen dolog
Esték, hogy világolt sötétbe a zsarát!

Szép a lemenő nap, az alkonyat langy hője!
Mi mély a végtelen, túlrad már a szív,
S amint hajlok feléd, óh szivem királynője,
Lelkem a vérednek parfümjéből beszív.
Szép a lemenő nap, az alkonyat langy hője!,

Az éjszaka, mint a börtön sűrű, tömör,
Csak sejtettem sötétben a szemed bogarát,
Lehelleted ittam, óh méreg, óh gyönyör!
Fáradt lábad testvér - két kezem fogta át.
Az éjszaka, mint a börtön sűrű, tömör.

Tudom felinteni a boldog perceket,
Látom multam, amint térdeidhez simul,
Szépségedet másutt nem is kereshetem,
Csak drága testeden s hol halk szived az ur.
Tudom felinteni a boldog perceket.

A végtelen csókok, az eskük, illatok
Mult sejthetlen mélyéből ujjászületnek-e?
Mint tenger mélyéből felkel és kiragyog
Megifjultan a Nap tüzes szövétneke?
Óh végtelen csókok! óh eskük! illatok!

□○□

XXXIX.

FANTOM.

I. SÖTÉTSÉG.

Mély bánatom borongó barlangjában,
Ahová baljós sorsom száműzött;
Rózsás vig fény oda sohsem tűzött,
Komor Éj-urnőmmel élek magányban.

Festő vagyok, kit vig isten haragja
Arra ítelt, hogy a sötétre fessen,
Szakács, kell gyászos étvágyat kövessen
S étkül megfőzött önszívét harapja.

Feltündököl, elszáll és szétterül
Egy látomás, bűbájos, csodafajta,
Keletnek álmöltözéke rajta,

S amint nő, nő s hozzám közel kerül,
Ráösmerek: én gyönyörű vendégem:
Ő az, komoran, s mégis tiszta fényben.

II. AZ ILLAT.

Beszivtál é olvasóm néha, este
Mámorba fuló finom élvvel
Tömjént, mely templomokban árad széjjel,
Mósuszt, mely párnádba magát bevette?

Óh mély gyönyör, babonás bűvös óra,
Mikor a mult jelenbe felvetül!
Drága testen szerető így hevül
S emlék finom rózsáját tépi róla.

Nehéz és ruganyos hajfonatába'
— Hálósoba tömjéne, élő párna —
Illat terjengett, vadzamatu, fáradt,

Ruhái bársony-selymét átítatta
Fiatalsága szüztiszta illatja
S körülötte a prémek szaga áradt.

III. A KERET.

Mint a kép, fesse bár nagy művész ecsetje
Csak szebbé válik, ha pompás a keretje,
Mintha hozzá furcsa bűbájosat adna
S roppant természetnek vele határt szabna.

Igy ékszer, boglárok, aranyveret, kócsag
Ő ritka szépségét emelni valók csak;
Tiszta sugárzását semmi meg nem rontja,
Mint képhez a keret, hozzásimul nyomba.

Szinte úgy tetszett már, maga is hitt abba,
Hogy minden élők csak érette rajongnak,
Amig megfürdette selyem, csipke-habba

Szép meztlen testét, kéjes borzongással,
Minden hirtelen, vagy lusta mozdulással
Mutatta gyermekes báját a majomnak.

IV. AZ ARCKÉP.

Betegség és haláltól már csak pernye
A tűz, mely értünk gyult fel hajdanán,
Hová tűnt nagy szeme gyöngéd szerelme,
S a szívzsongító csók az ajakán?

A csókok drága ezerjófüvéből
Vágy lángjából, mely éles, mint a karc
Mi marad? Lelkem borzalomba szédül!
Fakó vázlat, háromszin krétarajz.

Amely, mint én magányban elmosódik,
Év durva szárnyától lehorzsolódik,
A vén Idő nem irgalmaz soha,

Élet s Művészet gyászos gyilkosa,
Nem ölheted meg büszkeségem bennem
Gyönyöröm él örökké emlékemben!

XL.

Legyen tiéd e vers, ha majd nevem talán
Nem pusztul el évek rettentő viharán,
Szerencsésebb korban kiköt, boldog hajó,
Az emberek lelkét estébe ringató.

Emléked elzsongit elfáradt olvasót,
Mintha hallna régi mesét, muzsikaszót,
És mint összekapcsolt testvéri lánc-soron,
Büszke rimeimmel emléked átfogom.

Óh, átkozott, kinek itt a világ örvén
Nem válaszol, csak én... se égbolt, se örvény!
Te suhanó árnyék, derűs szemmel nézted

A buta tömeget, gyors lábbal átlépted
Balítéletüket, mely keserű, komor —
Érchomloku angyal, sötétszemű szobor!

XLIII.

Mit szólsz ma este bús, magányos lélek,
Mit szólsz majd szívem, szegény, hervadó,
Ha megfrissülsz égi tekintetének
Sugarán, aki oly szép s tiszta, jó?

Büszke vagyok ma őt dicsérni dallal,
Hódolni édes fönsége előtt;
Magasztos teste telt angyal-illattal,
Leszünk szemétől fényszövetbe szőtt.

Akár az éjszakában, a magányban,
Akár az utcákon, a sokaságban,
Jelenése bolygó tüze ragyog rád:

Néha így szól: „Én szép vagyok s rendeltem
Szeresd a szépet én értem, szerelmem;
Védangyalod vagyok, a Muzsád és Madonnád!”

XLIV.

ELEVEN FÁKLYA.

Előttem mennek e fényszikrázó szemek,
Melyekbe bölcs angyal mágnessugárt vetett,
Isteni testvérek, én testvérük vagyok,
Együtt marsolunk és tűzük bennem ragyog.

Töröktől, bünöktől engem megmentenek,
Mutatják az utat, mely a Széphez vezet,
Rabjuk vagyok s rajtuk mégis uralkodok,
Élő fáklyáimnak lelkemmel hódolok.

E bűvös szemekben titkos tüzek gyulnak,
Mint az égő gyertyák napon halványulnak,
De vöröslő lángjuk nem alszik ki mégse;

Ők halálra hívnak, ti az ébredésre;
Daloltok, hogy lelkem szárnyait kibontsa
Nincs Nap, mely üstökös-fényetek kioltsa!

XLV.

MEGTÉRÉS.

Vidámság angyala, ösmered-e a gondot,
Tudod, mi a szégyen, kin, lelkifurdalás?
És ami szívünkbe éjjel borzalmat ás
Ésösszemarkolja, mint gyűrött papirrongyot?...
Vidámság angyala, mond, ösmered a gondot?

Te jószág angyala, tudod mi az: gyűlölni?
Mikor vad indulót ver, dobol a pokol,
És lelkenen csak a bosszu parancsnokol,
Vért sirsz, összecsucokott ököllel vágynál ölni?...
Te Jószág angyala, tudod mi az: gyűlölni?

Egészség angyala, ösmered-é a Lázat,
Dideregve megy ott a kórházak alatt,
Kékülő ajakkal kér egy kis sugarat,
Mint a rokkant koldus, vonszolva mankós lábat?
Egészség angyala, ösmered-é a Lázat?

Óh Szépség angyala, ösmered a redőt,
A vénülés rémét és azt a szörnyü kint
Látni, hogy az, ki rád eddig mohón tekint
Most titkon visszaborzad már hűséged előtt?
Óh Szépség angyala, ösmered a redőt?

Boldogság és öröm sugárzó angyala,
Haldokló Dávid is könyörgött volna tán,
Hogy megfrissülhessen szent tested illatán,
De én csak azt kérem: foglalj imádba ma,
Boldogság és öröm sugárzó Angyala!

XLVIII.

ESTHARMONIA.

Iramlik már a perc, remeg virágok ága,
Mint tömjéntartóból hull illat zápora,
Az esti légbe száll hang, illat mámora;
Lankasztó szédülés, bánat melódiája!

Mint tömjéntartóból hull illat zápora,
Mint bántott szív felsir a hegedű danája;
Lankasztó szédülés, bánat melódiája!
Pihenőre tér a felhők bús táborá.

Mint bántott szív felsir a hegedűk danája,
Halk szív gyűlöl: Mulás sötét, nagy sátorá,
Pihenőre tér a felhők bús táborá;
Megaludt vérébe huny a nap sugára.

Halk szív, amely gyűlöl Mulás nagy sátorá,
A tündöklő multba újra visszaszáll ma!
Megaludt vérébe huny a nap sugára . . .
Emléked felgyul bennem, mint mécsek lángsora!

LI.

BORULT ÉG.

Mintha tekinteted boritaná fátyol,
Titokzatos szemed (zöld, kék tűzbe lángol?)
Majd gyengéd, kegyetlen, majd álmodó, tiszta,
Halvány ég közönyét tükrözteti vissza.

Emlékeztetsz langyos, felleges napokra,
Mikor könnyet buggyant babonás szív sodra,
Ösmeretlen bútól zaklatott ideggel
Gunyt üzöl elfáradt alvó szellemeddel.

Olyan vagy te néha, mint esti láthatár,
Hol ködfátyolon át-áttör a napsugár . . .
Avagy friss esőkbe megmosódott tájék,
Hol felhős égboltról már szikrázó láng ég.

Óh bódító asszony! szédítő vidékek!
Imádjam zimankód, havas hidegséged?
A kegyetlen télből lelkem, kiolvasztnál
Gyönyört, amely kinzóbb jégnél, fagyos vasnál?

LIII.

A SZÉP HAJÓ.

Halk büvölöm, ma rólad mesét mondok!
Ifjuságod mennyi szépséget bontott;
Szépséged fogom festni most,
A gyermekest és mégis asszonyost.

Ha még s suhogva lendül széles szoknyád,
Vagy szép hajó, mely el most hagyja dokkját,
Csupa vitorla s ringva viszen
Lágy lassu ritmussal a lusta vizen.

Kerek nyakszirted s pompás vállaid,
Hordozzák főd bizarr, szép bájait,
Szeliden és győzelmesen
Jársz utadon, királyi gyermekem.

Halk büvölöm! ma rólad mesét mondok,
Ifjuságod mennyi szépséget bontott;
Szépséged fogom festni most,
A gyermekest és mégis asszonyost.

Ruhád selymén büszkén kifeszül már a
Győzelmes két mell, pompás ékszerláda,
Melyek tündöklő cimere,
Mint pajzs, a villámokat hívja le;

Kihívó pajzsok rózsás fegyverekkel!
Titkos szekrény, telt jóféle szerekkel,
Parfümök, likörök, borok,
Agynak, szivnek örjítő mámorok!

Ha még s suhogva lendül széles szoknyád,
Vagy szép hajó, mely el most hagyja dokkját,
Vitorla feszül és ringva viszen
Lágy lusta ritmussal át a vizen.

Nemes lábad, ha jár s fodrot lebbent fel
Sötét és sebző vágyakat rebbent fel,
Mint két boszorkányok, akik
Tégelybe sötét mérgük keverik.

Karod elbirna ifju óriással,
Arra való, hogy szilaj szorítással
— Mint fénylő kigyó, úgy tekereg —
Szívedre öleld szerelmesedet.

Kerek nyakszirted, gyönyörű vállaid
Hordozzák főd bizarr, szép bájait;
Szeliden és győzelmesen
Jársz utadon, királyi gyermekem.

LIV.

ÚTRA HIVÁS.

Gondold csak el szívem,
Együtt utazni lenn
Messze délen oly szép volna, oly jó!
Szeretni, hódolni,
Halálra csókolni
Ott, hol föld, ég mind hozzád hasonló!
Felhőkbe hunyt napok
Sugára átragyog,
E ragyogó bűbájt ösmerem,
Hütlenedő szemed
Titokba így szeret
Átmosolygani a könnyeken!

Ott rend, kéj, szépség fog körül
Az élet ujjong és örül.

Ragyogó butorok,
Régen letűnt korok
Emlékei, diszítnék szobánkat,
Mennyi virág volna,
Illat ránk omolna
És az ámbra kéjes szaga áthat.
A szép menyegzetek,
Tükörök, metszetek,
Fényüzésed, kelet, bódító,
Halkan felcsendülne,
Szívedbe merülne
Ringatón az édes honi szó.

Ott rend, kéj, szépség fog körül,
Az élet ujjong és örül.

Nézd a kikötőket.
Hagyd aludni őket
Kóbor kedvű nagy fehér hajókat!
Átszállnak tengeren,
Hogy néked meglegyen,
Mit szemed szád kíván, földi jókat.
— A hűnyő napsugár
Most elbucsuzni jár
Tengeren s a pompás palotákban,
Lila s aranyba fest
Mezőt, várost s az est
Meleg fénybe ringat mindent lágyan . . .

Ott rend, kéj, szépség fog körül,
Az élet ujjong és örül.

LVI.

BESZÉLGETÉS.

Szép vagy, mint rózsafényes őszi ég,
De bánat bennem felzogatja habját
S apálya fanyar számon hagyja még
Emlékek keserű, maró iszapját.

Ne érintsd alélt keblemet kezeddél;
Amit kutat barátném, dult vidék
Asszony foga, vad karma tépi szét
Állatok falják szivem, ne keresd fel.

Szivem kastély: csőcselék kifosztotta
Öltek, raboltak, egymás haját tépték!
— Meztlen melled illatát osztotta . . .

Akarod, lélek kin-ostora Szépség!
S ünneplángu szemed hamvasztja sorba
A rongyokat, mit meghagyott a csorda.

LVII.

2. ŐSZI ÉNEK.

Szeretem szemeid: zöld fényben langallók,
Édes szeretőm . . . de most bús, levert vagyok,
Semmi, se csózkod, se otthon, se kandallód
Nem pótolhat tengert, ha rajt napfény ragyog.

De csak szeress engem, légy gyöngéd, kisanyás,
Mint hugom, bárha rosz és hálátlan vagyok,
Nem kell ma tőled más, csak szelid villanás,
Mint halk sugaru ősz, vagy lehunyó napok.

Hiába minden. Rám a sirbolt mohón vár,
Engedd, míg homlokom megpihen térdeden,
Elbucsuzzam tőled izzó, lobogó nyár,
Sárgult ősz langy izét ajkamon érzem . . .

LVIII.

EGY MADONNÁHOZ.

(Fogadalmi tábla spanyol modorban.)

Titokzatos oltárt építek majd neked,
 Én Madonnám, Urnőm, bánatomnak éjén,
 Fülkét vájok szívem legfeketébb mélyén,
 Hol nem bánt a világ, gunyos tekintetek,
 Azurba, zománcba, aranyba áhitlak
 Csodálatos szobor, fel majd ott állítlak,
 Csiszolt verseimből - nemes fém ötvözte -
 — A rimek kristályként ragyognak közöttte,
 Koronát készítek büszke homlokodra;
 Féltésemből reád, halandó Madonna
 Készítek gyanuval bélelt felöltöket,
 Barbár ó-divatut, merevet, nehezét,
 Mint őrház, bezárják minden szépségedet;
 Remegő vágyamból lesz a testi ruhád,
 Gyöngyhímzés helyett majd könnyüim öltöm rád.
 Óh hullámozó vágyam, hanyatló, felszökő,
 Csúcsokon hintázó, völgyben megpihenő,
 Csókba öltözteti rózsás fehér tested.

Hódolatomból majd atlasz cipők lesznek,
 Isteni lábaid hadd alázzák őket,
 Puha öleléssel lágyan, foglyul ejtik
 S mint az öntőforma, nyomát nem felejtik.
 S ha nem használ mind e buzgó mesterkedés,
 Zsámolyodul a Hold ezüst ive kevés,
 Vedd csak, itt a Kigyó, ki szívem mardossa,
 Nevesd ki, lépj reá, sarkad hadd tapossa
 Ezt a szörnyet, kiben minden haraggá nő,

Megváltó istennő, győzelmes királynő,
Gondolatim sorban majd mint Gyertyák égnek,
Virágos oltárán a Szent Szüzességnek,
A kék mennyezetre csillagsugárt vetnek,
Égő szemeikkel csak rád tekintgetnek.
S mivel bennem minden körülrajong, szeret,
Mint drága füstölők, nehéz illatszerek,
Viharzó lelkem majd feléd száll szüntelen,
Mint rohanó felhők hótól fehér hegyen.

S hogy teljessé legyen Mária szereped,
Vadsággal vegyüljön a forró szeretet,
Óh sötét Kéj! Mint a hóhér, kit büntudat
Mardos, készítek én hétélű kardokat
A hét Főbünből s mint vakmerő zsonglőrök,
Hagyom, hogy átjárják szivedet e török,
Céltáblám Szerelmed, annak is legmélye,
Vérző és vonagló Szived közepébe!

LXIII.

EGY KREOL NŐHÖZ.

Illat-országban, hol a nap parázsló
Csókkal vöröslik a fák tetején
S lustaság árad pálmák levelén,
Kreol nőt láttam: bája elvarázsló.

Halvány, forró bőrű, barna bővölő,
Lágy, halk dalokra szoktatott a hangja;
Karcu, magas. Ugy jár, mint egy Diana
Mosolya csend, szeme tündökölő.

Jönnél Urnöm, földjére a Gloirenek,
Partjára Szajjának vagy zöld Loirenak,
Ős udvarházak drága disze lennél,

S mig bűvös, halk szobák mélyén pihennél,
Ezernyi dalra ihletnél költőket,
S rabszolgádnál is hübbé tennéd őket.

LXIV.

MOSTA ET ERRABUNDA.

Mond: szivednek néha nincs e röpülni vágya,
El tőled roppant város setét kötengere,
Messzi, hol vár sugárzón a fények óceánja,
Kék, tiszta mély, mint a szüzlányok reggele?
Mond Ágnes, szivednek nincs e röpülni vágya?

A végtelen tenger, hogy elcsitítja bűnk!
Vad orgona sipján - mily démoni varázs! -
Majd haragos szelek rekedt danája bűg,
Majd halk suhanással bölcsődal ringatás...?
A végtelen tenger, hogy elcsitítja bűnk!

Röpülj velem hajó, vonat vigy messzire!
El innen, el .. itt a drága könny sárba ful!
Mond, nem dobogja-e bus Ágnesem szive:
Oda, hol fájdalom, bánat, bűn árnya mul,
Röpülj velem hajó, vonat vigy messzire!

Óh milyen messze vagy csodálatos azur,
Ahol tiszta gyönyör fürösztli lelkedet,
Óh pompás édenkert, hol csók, öröm az ur!
S méltó szeretni mind, amit szived szeret!
Óh milyen messze vagy, csodálatos azur!

De hamvas zöld kertet, gyermeki szerelem,
Bujócska, dal, virág, csokorba kötözött,
Felsíró hegedű tul a kék hegyeken,
Kelyhekbe bor, tűnő est a bokrok között,
Óh illatos zöld kert, gyermeki szerelem.

Szüzi paradicsom, tűnő üdvvel teli,
Kína s Indiánál is messzebre van az?
Tudna e bús sirás életre kelteni,
Visszahozhat e még ezüstös halk panasz,
Szüzi paradicsom, tűnő üdvvel teli?

LXVI.

ŐSZI SZONETT.

Mit is szeretsz bennem, óh bizarr lovagom?
Mondja csodálatos, kristálytüzű szemed.
Ne kérdezd bűbájos! Mert el nem mondhatom
Dult szívem pokoli titkát soha neked.

Álomba szívemet veled ringattatom,
Egy jó van még, az ős, állati szeretet,
El sötét legendák! Tűzirásu jelek!
Nem kell ma szenvedély, a szellem unalom!

Szeliden szeressünk! A vértess Szerelem
Rejtekből ránkvonja ijját félelmesen,
Szörnyű fegyvertárát előtted kinyitom:

Bűn! Örület! Halál! Óh sápadt lilium!
Hunyó napfény vagyunk őszi esztelen,
Óh fagyos virágom, én fehér Margitom!

LXVIII.

MACSKÁK.

Bölcsek, szerelmesek, ha vágyaik hülnek
A nagy szép macskákat rendkívül szeretik.
Büszke rájuk a ház. El-elbecézgetik,
Mert mint ők, fázósak s mint ők otthonülnek.

Borzongó éjfélek titkába merülnek,
Kivált a tudományt és a kéjt kedvelik,
Közülök vette vón Orkus követjeit,
De szolgaszerepek fogukhoz nem fülnek.

Mélázón hevernek, szobortestük nyulánk,
Mint a szfinxek, kik a sivatagban állnak,
Előremeredve, mint kik álmot látnak ;

Megborzolt hátukból szikra pattan ki, láng,
Mélyén csodálatos szemük csillagának,
Mint a finom főveny, ragyog aranyzilánk.

LXXI.

A MUZSIKA.

Óh a zene! Tengerként kap el engem,
Halk csillagom izen.
Hajóm, röpj a ködben, végtelenben
Át a zengő vizen.

Vitorlaként szivok be tág tüdővel
Friss szél, mellem feszül,
Alattam hab taréja zugva nő fel,
Elém éj feketül.

Bennem zihál ma minden hajó láza
Kiket sodor az ár,
Jó szél, vihar, a mélyek háborgása

Elringat. Tükre vár
Máskor, hogy a szelíd, sima lapon
Mutassa bánatom!

LXXVI.

A REPEDT HARANG.

Édes-bus hallani téli éjszakában,
A messzi ködön át zengő harangokat,
Hangjukra hány eltűnt emlék ellátogat
A duruzsoló tűz álmos paraszában.

Boldog harang, amely zengő ércnyelvével
Még elevenen szól, bár százados kora,
Áhitattal kondul s mint egy vén katona
Sátorfedél alatt hiven virraszt éjjel . . .

Az én lelkem hasadt. Fájó unalmakon
Hideg éjben néha dalra megkongatom,
De hangja megtört, mint sebesült hörgése,

Aki vértócsában a harcmezőn maradt,
Kínlódva küzködik halom holttest alatt,
Meg fog halni és nem bir mozdulni mégse!

LXXVIII.

SPLEEN.

Több emlékem van, mint egy százesztendősnak.
Vén fiókos asztal tele sok irattal,
Akták, versek, perek, billet-doux illattal,
Számlába begöngyölt selyemhaja nőnek, —
—Nincsen annyi titka, mint az agyvelőmnnek.
Ez a siri gula, e mély katakombá,
Több holt fekszik bent, mint közös sirhalomba.

— Temető vagyok én, melytől holt is borzad,
Hol mint siri féreg, kinozza a holtak
Legkedvesebbjét is lelkifurdalásom;
Öreg szekrény vagyok, hol rózsák fonnyadnak,
Ódivatu ruhák selymei foszladnak,
Hol halvány Boucher kép, elkopott pasztellek
Kiömlött illatszer kristályán merengnek.

A sok béna óra testét csak vonszolja.
S évek nehéz sorát mélybe görgetve le
Az Unalom, komor közönynek gyermeke,
Roppantná nő, mintha halhatatlan volna.

Mi vagy te, élő por, e végtelen mellett!
Gránit, kit körülheng rémitő lehellet,
Aki szunnyad ködös Szahara mélyében,
Ismeretlen vén szfinx, akit a térképen
Nem találsz meg s akit — vad, veszett
[a kedve —
Nem bir már dalra más, csak a naplemente!

LXXIX.

SPLEEN.

Mintha volnék esős ország királya
Gazdag, tehetlen, koravén és árva,
Ki udvaronc hizelgést nézni áttal
S unalmát inkább üzi a kutyákkal.
Vadászat, sólyom, vad nem mulattatja,
Künn halódik a népe, meg se hatja.
Bohóca kobzán bizarr versek pengnek,
De nem derül kedve e dult betegnek.
Sirbolttá válik himzett selyemágya,
S hölgyek, kiknek egy „herceg“ minden vágya,
Szemérmetlen ruhát hiába vesznek,
Mosolya sincs az élő csontváz-testnek.
Aranycsinálója se lelt még irra,
Mely lelkében a rothadást lebírja,
Vérfürdővel se, melyben Róma mester
S amelytől agg zsarnokok vére pezsg fel,
Frissíteni e hullát nem lehetett,
Zöld Léthe-víz kering benn vér helyett.

LXXXI.

VARÁZSLAT.

Erdőkben elfogódom, mint egy dómban.
Zugásuk orgona. S átkos szívemben
— Bús gyászszoza, hol régi sirás rebben
De Profundisotok visszhangja dobban

Gyülöllek tenger! Hányt habod viharja
Mint lelkem. Így nevet legyőzött ember
Keserűn felzokogó gyötrelemmel,
Ilyen az oceán roppant kacajja . . .

Óh Éj, de szép volnál csillagtalan!
Csillag sugára ösmert, únt beszéd!
Téged kereslek űr, vak messzeség,

Mert a sötétségnek is fátyla van
S onnan — szememben tükrözve — tekintnek
Hű szemei rég meghalt kedvesinknek.

LXXXII.

MEGSEMMISÜLÉS VÁGYA.

Komor lélek, hajdan harcok szeretője,
Remény, aki egykor sarkantyuzta vágyad
Nem hajszol már. Feküdj le, vén paripának
Nem szégyen, ha lába botlik minden kőbe.

Aludd szivem tompa álmát a lemondásnak!

Vén vándor vagy, lelked régen összetörve,
Nem érzed már izét csóknak, szóvitának;
Adieu rézkürt szava, sóhaja fuvolának,
Öröm morcos, borus szived ne gyötörje!

Az imádott tavasz... már vége illatának...!

Idő meredekén úgy gördülök előre
Mint tárgy, mely a sulyos hóval mélybe vágat;
A magasból nézem gömbjét a világnak
S menedékhelyet sem kérek már belőle...

Lavina, akarsz-e lezuhantni a völgybe?

LXXXIII.

A FÁJDALOM MÁGIÁJA.

Természet: ez felgyújt tűzével,
Gyászát rádképzeli amaz!
Vagy egyiknek: Sirbolti éjjel!
Másiknak: Tündöklés, tavasz!

Nem ismert uj Hermes leszél,
Ki félemlit s mellettem áll,
Uj Midás királyá teszel,
Ki bús, ha aranyat csinál.

Te általad: vas aranyomból
Pokol lesz a paradicsomból;
És szemfedél a futó felhő,

Hol drága holtak képe feljő
S a mennyei partok felett
Roppant sirboltot emelek.

LXXXVII.

A FEDŐ.

Bárhová menjen is földön vagy tengeren,
Egyenlítő alatt, vagy észak jégheván,
Imádja Jézusát, vagy téged Szerelem,
Akár kincses Krőzus, vagy koldus, halavány.

Otthonülő, polgár, paraszt, vadidegen,
Kicsiny agyveleje gyorsan fog, vagy silány,
Az embert legyüri borzongó rejtelem
És remegve néz fel az egekre sirván:

Óh Ég! sirbolti fal, hol elhal lehellet,
Mint a vig cirkuszban kígyuló menyezet
Alatt a bus bohóc véres földet tipor;

Kéjencnek borzadály, jámbornak élvezet;
Az Ég! setét fedőd, te óriás csupor,
Föld, hol Emberiség, e roppant semmi forr

XC.

BUS MADRIGÁL.

Mit ér, okosnak mond a világ?
Légy szép, szomorú! Zokogás,
Finom bájt úgy ad az arcnak,
Mint a patak ad a partnak
Viharba frissül a virág!

Ha homlokodról - beborult! -
Elszáll az öröm: szeretem;
Ha szivedre borzalom kuszik,
S jelened égboltján eluszik
Szörnyű fellegével a Mult.

Ha szemedből könny lepörög,
Forrón, mint a vér, szeretem,
Kezem hiába ringat, dobban
Félted lihegő-szaggatottan,
Hamint a haldokló hörög.

Beszivom kéjtől ittasulva,
— Mélységes drága dal hevit —
Sirásodat, amely lehullva,
Szivedben feltündökli újra
A könnyek fénylő gyöngyeit!

Tudom, szived, - holt mámorok
Megölt szerelmek elrejtője,
Felszikkaszt még, mint hámorok,
S mélyén lappangva háborog
A kárhozottak büszke gögje.

Sohasem álmodsz majd szünetnélkül
— Nem üldöz képével pokol —
Sem pallosról, sem a lidércről
S puskaporról és gyilkos ércről
Vágyódva nem gondolkodol ;

Szived nem fél, ha zárja kordul,
Nem int rád balsors mindenütt,
Nem vonaglasz, ha óra kondul
S nem érzed bent, mi borzalom dul,
Mikor az Undor szívenüt,

Rab Urnő, lelked egy sikoly;
Csókolsz s rád rémület suhan,
Borzongató, sok éjjelen,
Nem mondhatod sohasem nekem:
„Egyformák vagyunk, én Uram !“

XCVI.

BERTA SZEMEI.

Leghiresb szépség sem vetekszik véletek,
Ti szép gyerekszemek, ahonnan árad széjjel
A mondhatatlan jó, bársonyos, mint az éjjel!
Óh szép szemek, sötét varázsú ékszerek!

Szép nagy gyermekszemek, imádott
[gyógyszerek
Olyanok vagytok, mint elbűvölt barlang mélye,
Hol kísérteti árnyasereg mögött az éjbe
Ismeretlen kincsek halkán megfénylenek.

Óh e komoly, meleg méla gyerekszemek,
Sötétjük csillagos égboltok végtelenje!
A hívő szerelem álmai égnek benne,
Már vágyat szikráznak s még illetetlenek.

XCVII.

SZÖKÖKUT.

Hunyd le hosszan szivem szerelme
Szegény, elfáradt két szemed,
Pihenj csak lustán ott heverve
Hol a gyönyör épp meglepett.
Az udvarban szökőkut szökken,
Zenéje éj-nap nem pihen,
Ma este majd boldog örömben
Kísérje halkan a szivem.

Vizsugár csokra
Ezer virág,
Phoebus szint bontva
Nevet ki rád,
Hull s mint záporba
Egy könny a világ.

Igy a lelked, ha vágy tüzvésze
Ráperzseli villámait
Röppen s ujjongó messzeségbe
Suhantja bátor szárnyait.
Aztán halódó zuhanással
Mély bánatok sodrába hull,
Mely rejtélyes utakon átal
Szivembe foly látatlanul.

Vizsugár csokra
Ezer virág
Phoebus szint bontva
Nevet ki rád,

Hull s mint záporba
Egy könny a világ.

Te, kit megszépítenek az estek,
De jó pihenni sziveden,
Hallgatni a siró vizeknek
Örök panaszát odalenn!
Zengő kut, holdfény, esti árnyak,
A megborzongó fák köre,
Szerelmemnek e tiszta bánat
Visszasugárzó tüköre.

Szökőkut csokra
Ezer virág,
Phoeubus szint bontva
Nevet ki rád
Hull s mint záporba
Egy könny a világ.

□□□

Ci.

A FOGOLY TASSO.

— Delacroix festménye. —

Beteg, sápadt költő a dohos cellába,
Kéziraton tapod idegesen lába.
Felméri rettegő, égő tekintettel
A szédült mélységet, hol lelke veszett el.

A börtöne részeg kacajokkal tel meg,
Gondolata csupa különös gyötrelmek,
Környezi a kétség s gyáva félelemnek
Ijesztő árnyai körüle lebegnek.

E lángész penészes oduba bezárva,
Hol fintor, sikolyok, kísértetek árnya,
Mint a sürgő falka, fülébe csaholnak,

Ez álmodozó, kit borzadály kelt holnap,
Te borongó álmu, ez a te jelképed,
Kit Valóság fojt meg négy fal között: Lélek!

□□□

CIV.

MAGÁBASZÁLLÁS.

Légy jó ma Bánatom. Várj csendnél
[csendesebben.

Estére vágyol? Nézd, leszáll az alkonyat,
A város eltűnik fekete fellegekben,
Egyikre béke vár, mást a gond látogat.

Mig hitvány ünneppel, a nagy tömeg mulat,
Veri őket a vágy, mint kegyetlen bakó,
Mig mardosón ébred az égő büntudat...
Fogj kézen Bánatom; itt nem nekünk való,

Jöjj innen, messze el... A holt évek intnek,
Ódon köntösükben az égből letekintnek,
Tenger mélységéből mosolygó boru kél,

Hunyó nap álmodik hidak ive alatt,
S mint napkelet felé huzódó szemfedél,
Hallod é hű hivem, a halk éj hogy halad?

CVII.

AZ ÓRA.

Óh kegyetlen Isten, félelmetes óra,
„Emlékezz!“ fenyeget szörnyű mutatója,
Remegő fájdalom nyila, suhantába,
Szivedbe furódik, mint egy céltáblába.

Óh illanó öröm, hová, merre tűntél,
Mint a szinpadoknak mélyén álom-tündér;
Ami szépet a sors egy életre adott,
Izenként falják fel mohó pillanatok.

Mily gyorsan susogják - fában szú így perceg -
Háromszázhatvanszor óránként a percek,
„Emlékezz!“ Majd szólnak: Én vagyok a Hajdan,
Mint vámpír, kiszívja életed az ajkam.

Souviens toi! Esto memor! Remember!
(Értorka tud minden nyelven, mint egy ember,)
Mint járat bányában, gyilkos a pillanat,
Aknázz ki belőle minden szem aranyat!

Emlékezzél! Mohó játékos az idő,
Nem is csal. A játszmát bizton megnyeri ő,
A nappalok fogynak, nincs vége az éjnek,
A pergő homoknak, óceán vizének.

S majd kondul az óra, hogy a nagy Véletlen,
S hitvese az Erény, - szüzi, érintetlen, -
S a Megbánás is szól - ez a végső menhely,
Késő! Késő! Meghalsz gyáva, öreg Ember!

CVIII.

TÁJKÉP.

Magasba költözöm, hogy tiszta verseket
Irhassak, csillagász, éghez közel leszek,
Harang-szomszédaim álmódva hallgatom,
Ünnepi himnuszuk, hogy száll szél-szárnyakon,
Kikönyöklök padlás-szobám ablakába,
Nézem, hogy zug fel a műhelyből dal, lárma,
Város árbocait: kémények, tornyokat
Látom s fent az örök álm: égboltozat.

Oly megkapó, ködből ha kigyulni látok,
Csillagot az égen, ablakba világot,
Felszáll, mint egy felhő a kémények füstje,
Lehull a halvány hold babonás ezüstje,
Látok majd tavaszt is, nyarat, őszt elmulni,
Mig jön a hideg tél, . . hó fog hullni, hullni,
Bezárom az ajtót, redőket le mélyen,
S tündér-palotámat épitem az éjben.

Kéklő messzeséget, fehér kerti utat,
Márvány medencébe siró szökőkutat,
Madárdalt estelen, reggel halk szerelmet
Álmodni magamnak szépet, mint a gyermek,
Lehajtom a fejem mélyen, asztalomra,
Ablakom a vihar hasztalan csapkodja,
Fogva tart a ritka gyönyörű ígézet,
Hogy csak akarnom kell s tavaszt felidézek,
Készítek szivemből felsugárzó napot,
Tüzes gondolatból langyos éghajlatot . . .

CXV.

AZ ÖREG ANYÓKÁK.

I.

Zugutcáin némely vén fővárosnak,
Hol borzalmasban is lelsz büvölőt,
Baljós kedv unszol meglesni sok roskadt
Elaggott s mégis kedves arcu nőt.

E zilált, szörnyű roncsok hajdan szépek,
E puposak nők voltak egykoron,
Szeressük őket, torzak, de mind lélek!
Vékony kendőn át s fázós rongyokon

Szél korbácsolja őket, amint mennek
Szívükre szoritva, mint régi násiát,
— Mig omnibusz zajától megremegnek, —
Virággal, disszel himzett kicsi táskát.

Ugy vonszolják maguk, mint meglőtt állat,
Tipegnek, mintha bábu volna mind,
Mintha csengő szavára táncolnának,
Melyet kegyetlen Démon rázna kint.

Megtörtek, de szemük, mint furó, éles.
Csillan, mint csillag alvó viz felett,
Hasonlít kislány mennyei szeméhez,
Ki minden fényes tárgyra ránevet.

A vén anyók s gyerek koporsójának,
Néha egyforma kicsiny hossza, széle,
Jelképül adja ezt a bölcs Halálnak
Megrendítő és különös szeszélye.

S ha látom, mint ballag egy ily kísértet
Át Párison, mely nyüzsg, mint hangyaboly,
Ugy rémlik, hogy ez a gyarlandó lélek
Új bölcső felé tipeg valahol.

S néha mértanra gondolok merengve,
Ha látom e sok torzult alakot,
Az asztalos ennyi sokféle testre
Hány formájú koporsót szabhatott?

E szemek milljó könnyből készült kutak,
Tégelyek, hol az izzó érc lehült,
E mély szemek rejtett varázssal gyulnak
Azokra, kikre balsors nehezült.

II.

Vén Frascati szerelmes Vestaszüze:
Szinésznők, nevük sugó tudja tán
S az is halott, - s kire Tivoli tűzte
Virágpompáját: a szeles leány,

Mind szédítők! Volt köztük gyöngéd lélek,
Aki megédesített bánatot,
S aki szólott a szárnyadó hűségnek
„Táltosok, vélem égbe szálljatok“!

Amazt balsorsba kergette otthonja
Azt meggyötörték rossz férj, rossz szavak,
Ez fiáért átvert szivü Madonna.
Könnyüiktől megtelnének tavak!

III.

Oh! E vén anyókákat, hogy követtem!
— És naplementkor, egy a sok közül,
Mikor vérzik az ég bibor sebében,
Merengve egy kis padra félreül.

Hallgatni katonabanda zenéjét,
Mely kertjeinkre zúgva rászakad,
Aranyszin est, érzed az élet Kéjét,
S a polgársziv hős harcvágytól dagad.

És ő rátartin, mint mikor még lány volt,
A zenére mohón figyelt oda,
A szeme, mint egy vén sasé, fellángolt,
Látszott, babérta termett homloka!

IV.

Panasztalan, beletörődve mentek,
Nagy városoknak zürzavarja hajt,
Vérző szivü anyák, rimák, vagy szentek,
Nevetek zengte egykor minden ajk.

Ti voltatok a kor fénye, bübája,
S nem ösmer senki . . . ! Arra jön, röhög
Egy részeg fráter, szerelmét kínálja,
S kicsufol gyáván az utcakölyök.

Szégyeltek élni, töpörödött árnyak,
Házak tövén mind hajlottan bolyong,
És senkisem köszön! Mi sorsok várnak
Rátok, öröklétre érett romok?

Óh én vigyázom messziről, mint léptek,
Hisz a járástok oly bizonytalan,
Csodák! Mintha gyermekeim lennétek!
Gyönyör nekem, titkos varázsa van

Látni szüz-vágyatok, hogy nyíl ki csendben,
Látom tünt boldog, vagy bus napotok,
Bűneitek megnőnek a szívemben,
Minden erénytek lelkemben lobog!

Romok! Családom! Egy az agyunk, vénánk!
Bucsuzom tőlük minden este újra!
Hol lesztek holnap nyolcvanéves Évák!
Akikre ránehezül Isten ujja?

CXVII.

ASSZONY MEGY EL ELŐTTEM.

Körülöttem zúgott az utcai lárma
Ott ment el egy asszony, fönséges mély
[gyászba,
Karcsu, magas. Ringott szoknyája, hogy fogta
Gyönyörű kezével ígésző fodrokba.

Nemes, ürge. Lába szoborszépségétől
Ittasultan ittam, részegen a széptől,
Vihartrejtő mélyén szeme csillagának
Büvös gyöngédséget, ölni tudó vágyat.

Egy villanás . . . s az éj! . . . Szépséges
[tünemény
Röpke nézésedtől lelkem megifjudott,
Vajjon nem látlak már csak öröklét ölni?

Késő már, soha tán . . . ki megmondhatója?
Nem tudom, merre mégy, te sem, hova futok,
De tudtad, Te vagy az, akit szerettem volna!

CXIX.

ESTI SZÜRKÜLET.

Ez itt a bűvös éj, a bűn barátja,
Mint bűntárs, lopkodva lépked lába,
Az éj bezárja titkát kék boltjának
S az emberek nyugatlan vaddá válnak.

Óh áldott est, megjöttöd mint akarja,
Kinek egész nap dolgozott a karja,
Óh Est, te vagy, ki lágyan ringatod
A lelken gyötrő örlő bánatot,
Makacs tudóst, kinek már feje kába,
S a görnyedt munkást, ki ledől az ágyba.

Most ébrednek nehézkesen - a boltot
Kereskedő így nyitja - rossz koboldok,
Megrántják függönyét az ablakokniak.
S ahol a szélben gázlángok lobognak
A fizetett kéj felgyul az utcákon,
Mint hangyabolyba úgy vezet sok járt nyom
Hozzájuk, mennyi titkos ösvény vár itt,
Mint ellenség, ki rejtett csapdát állít,
S a nagy városok fertőjéből él meg,
Miként emberből az élősdű féreg.

Itt-ott már hallom, a szakács csörömpöl,
Szinház rikácsol, zenekar dörömböl,
S a korcsmába kártyázni vigan készek
A szajhák és bűntársuk: a csibészek.
A tolvajok mindjárt munkába kezdenek
És nem pihennek és nem kegyelmeznek

Kasszának, zárnak, mit kedvtelve törnek,
Mert pénz és ruha kell a szeretőnek !

Áhító lelkem, el az örült zajtól,
Kiméld füled e percben a zsvajtól,
A betegek most legjobban gyötrődnek,
A komor éj torkon ragadja őket,
Sorsuk betelt. Kinlódással s bajjal
Tele a kórház elszálló sóhajjal ;
Hány van közöttük, ki többé nem látja
Az otthont, hol vár gondos, szelid párja
S még többen, kiknek otthont sohse mérték,
Kik nem szerettek, akik sohse éltek !

CXXIII.

Kis fehér házunkat nem felejtettem el,
Közel a városhoz, csendesen pihen el,
Se a gipsz Pomonát, vén Vénust a kertbe,
Mezitlen testüket a bokrokba rejtve,
A nap az estébe fönséggel mullott el,
Az ablaküvegen remegve hullott el
Fénye s mint nagy, nyílt szem a kíváncsi égen,
Elbáméskodott a lassu estebéden,
Bolygó fénye sok szép reflexet dobott a
Selyem függönyökre, fehér abroszokra . . .

CXXIV.

Féltékeny volt a jó lányra Anyám.
 Most gyep alatt pihen örök tanyán.
 Vigyünk neki talán néhány virágot . . .
 Szegény holtakra ugylis rossz sors vár ott.
 Jön október, vén fák fosztogatója
 A sírkövek közt bus dalát dalolja,
 Mily szivtelennek gondolnak bennünket,
 Kik puha párnákba furjuk fejünket.
 Mig ők, kiket setét álmok epesztnek,
 Hálótárs, jó szó nélkül mindig vesztég
 Merednek ott , . . testüket férgek rágják,
 S a téli hólé cseppei átjárják,
 A század mulik s nincs rokon, barát,
 Ki nyissa boltjuk rozsdás ajtaját.

S ha mig parázs zizzen, egy este látnám,
 Hogy ott ülne karosszékemben árván,
 Vagy decemberi éjj kék hidegében
 Ott kuporogna szobám szegletében :
 Dermerten, mint ki most kel siri ágybul
 S anyásan a már nagy gyermekre bámul,
 Mit is szólhatnék e jó, hü cselédnek
 Mig könnye hullna két üres szemének?

CXXV.

KÖDÖK ÉS ESŐK.

Óh ősz-utók, telek, óh lucskos tavaszok,
Szeretlek titeket, álmos évszakaszok,
Beborítjátok most szívemet, lelkemet,
Álomsirok, ködből szövött szemfedelek.

Mikor a sikságra már zuzmara pereg,
Hosszu éjszakán a szélkakas bereked,
Ki a hűvös telet nyárnál jobban várja,
Kibomlik lelkemnek széles hollószárnya.

Jólesik a szívnek, amely tele gyásszal,
Ha behintik lassan halkult havazással,
Égaljunk urnői, a hideg évszakok,

S amig ránkborulnak a hüs borulatok,
Jó, holdatlan este ketten, most kelt vágyban
Fájdalmunk altatni akárhol egy ágyban.

CXXVIII

REGGELI SZÜRKÜLET.

Kaszárnyák udvarán ébresztőket fúnak,
A reggeli szélbe lámpák gyulnak, hűnynek.

Ez az óra, mikor rossz álmok csapatja
A barna fiukat hánykolódní hagyja,
Hol mint a véres szem, melynek könnye
[csorgott,

Levegőbe lámpák festnek véres foltot,
Hol a lélek, mely nyög test bilincse alatt,
Küzd, mint a gyertyafény és a napsugarak,
Mint arc, amelyen a könnyek felszikkadnak,
A tárgyak borzongó árnjai szaladnak,
A férfi írni s a nő csókolni fáradt . . .

Füstölögnek itt-ott már a régi házak,
Az örömlányok ólmos szempillákkal
Alusszák mély álmuk elnyulva, nyílt szájjal:
A szegény asszonyok, fájlódva, soványan
Ujjuk melengetik a tűz parazsában,
Ahol elkinozza hideg és az éhség
Vajudó asszonyok fájdalmas szülését,
Mint zokogás, melyet elfulaszt vér habja,
Kakas-szó szakad be a ködös hajnalba,
Háztetőket előnt tengere ködöknek,
Kórházak mélyén a haldoklók hörögnek
Levegő után kapkodnak sóhajtvá —
Korhelyek mennek fejüket lehajtvá . . .

Zöld s rózsás ruhában a hajnal didergett
És a Szajna habján vigyázva közelgett,
Mint vén munkás, aki veszi a szerszámot:
Zord Páris szeméből dörzsöli az álmot.

CXXXI.

MAGÁNYOSOK BORA.

Nézd a buja nő szeme sugarát!
Feléd siklik, mint a hold sápadó
Hullámló fénye, ha van vágya tő
Ringó vizén fürösztöni szép-magát.

A kártyásnak utolsó aranyát,
Sovány Adélt, ki kéjes csókadó,
Zenét, amely gyötrőn elbágyadó,
S mint egy sikolyt: az élet jajszavát . . .

Mindez nem ér föl véled, mély palackom,
Boldog balzsam: ha búmat elpanaszlom,
A költő bús szívére irt csepegtetsz ;

Reményt, az ifjúságot, éltet öntöd,
Gőgöt, e koldus kincset ránnköszöntöd,
Mely méltóvá tesz győztes Istenekhez.

□□□

CXXXII.

SZERELMESEK BORA.

Óh távol gyönyörű kékség,
Nem kell ma lovagló-készség,
A bor sebes paripánk,
Tündérég néz le reánk.

Át kék kristályu reggel
A délibáb sereggel
Futunk két angyalok mi,
Kiket vágy ver robogni.

A forgószél sebes szárnya
Bölcs támaszunk, puha párna,
Egyforma rajongás ringat,

Hugom röpjölj, suhanj velem,
Száguldjunk csak pihentelen
Mig elérjük álmainkat!

□□□

CXXXIV.

A PUSZTÍTÁS.

Hajszol a Démon, szüntelen kíséret,
Lebeg körülöm, mint elszálló illat,
Beszívom s íze a tudómba éget,
Örök és bűnös vággyal szívemig hat.

Mert ösmeri művészethez szerelmem,
Néha szép nők képét magára kapja,
Nem áttall hazug és álszentes cselt sem
S gonosz italra ajkamat kapatja.

Messze visz el Isten arca elől,
Hol a lihegő fáradság megöl
Sivatagára üres Unalomnak,

Hol nyílt sebeknek, besározott lomnak
Zavart szemembe vágja szörnyű képét:
A Pusztításnak véres készülékét.

CXXXV.

MARTYR.

— Ismeretlen festő rajza. —

Képek, szobrok, kristálykészlet között,
Nyújtóznak pompás butorok,
És a ruháknak hullámos, redőzött
Illatos selyme megragyg.

Lankadt szoba. Mint langyos üvegházba,
A levegő fojtó, nehéz,
Hinti holt rózsák sirja, üvegváza
Kábult szagát, mint temetés.

Holttest, fej nélkül, szétzilált párnákon,
Elomlik, mint a hab. Piros
Lecsurgó friss vérét a mohó vászon
Felissza, mint a papiros ;

Mint sápadt jelenés, az éj leánya,
A szem riadtan rámered :
A fej . . . Komoran hull reája
A haj s a pompás ékszerek,

Mint dult csokor, kúszált sörénye
Az éji szekrényen pihen,
Nem villan üres, hamvadt szemfehérje
A gondolatok fényiben.

Közönnyel, szégyen nélkül ott az ágyra
Borul a törzse meztelen,
Szépsége baljós titkait kitárva,
Mit sors adott rá esztelen.

Egyik lábán rózsás-arany harisnya,
Mint kedves emlék, ottmaradt,
Csattján, - rejtekből égő szem - vakítva
Gyémánt szór ezer sugarat.

A falon festmény: lomha férfi képe,
A nagy magány és az a fej —
Büszke tartás, szeme kihívó fénye,
Komor szerelmet árul el.

Vad orgiák s kéjekben telt a kedve,
Pokoli csókok gyönyörén,
Démonserég ujjongott, leselkedve
Az ágy szétnyíló függönyén.

S mégis a vállról - karcsu ivelése
Megtört, ahol csonkult a nyak -
Termetéről - csipői finom éle,
Mint a kígyók vonaglanak, -

Látni, mily ifju még. Zavarta lelkét
S érzékeit az unalom?
S mint falka zsákmányul elejték
Vesztett vágyak egy hajnalon?

Szerelmeddel, mond, nem telt bé a férfi,
Aki most rajtad bosszút állt?
Ernyedt és nyájas testednél nem érzi,
Vágya elérhetlenre vált?

Szólj hullá, míg fürtös hajadnál fogva
Fölemel reszkető kezem,
Szólj! szörnyü fej, tapadt a kékes fogra
Utolsó csókja? Kérdezem!

Ne bámuljon meg gúnyos arccal senki,
Rendőr és a bábész tömeg,
Rejtelmes sirodban, világtól messzi,
Bizarr lélek, pihenj te meg.

Világot jár urad s halhatlan tested
Álmában ágya mellett áll;
Marad hozzád mint te, oly hűségesnek,
Amig eléri a halál.

CXXXIX.

ALLEGORIA.

Gyönyörű szép nő, csodálatos teste,
Haja ittasan borba fürdik este.
A korcsmák mérge, vad szerelmi ármány,
Lesiklik róla: bőre, mint a márvány.
Nevet halálon, gunyolódik kéjen,
Kik szívünkbe markolnak szörnyű éjen.
Gyilkos játékuk' - annyi élet sirja -
Rugalmas teste vad fenséggel birja.
Tündér: ha jár, bajadér: old övet,
Gyönyörbe mohamed-hitet követ.
Két összefont karjában elfér melle,
S szeme, mintha mindig integetne,
Hiszi s tudja e szüz, ki örök - meddő,
Hogy nélküle e vén föld tán veszendő,
S a testi szépség hol isten dalol,
Feloldoz minden földi bűn alól,
Nem fél se tisztító tüzet, se poklot
S ha jön az Éj s végső órája kongott,
Halállal szembenéz, majd mint a gyermek,
Ki nem ösmer bűnbánatot, szerelmet.

CXLVI.

A SZERETŐK HALÁLA.

Puha lesz ágyunk, könnyű illat rajta,
Süpped a párnánk, mint egy régi sirbolt.
Virág vázákban, csupa ritka fajta,
Kelyhük számunkra szebb ég alatt nyílt volt.

Mint két nagy fáklya, a végső gyönyörben,
A sziveink még hamvazón kigyulnak,
Visszaverődnek két iker-tükörben
A lelkeinkben s a homályba hullnak.

És jön egy este, rózsaszinbe, kékbe,
Összevillanunk még egy ölelésbe,
Elbucsuzunk mély, zokogó sóhajjal,

Később majd ajtót nyit reánk egy angyal
Lángot csilolni vidáman és büszkén
A vak tükörben és a fáklyák üszkén.

CXVII.

A SZEGÉNYEK HALÁLA.

Halál vigasztal, ő ad kedvet élnünk,
A végső cél ő, egyetlen remény,
Varázsítalként részegíti vérünk,
Bátran haladni, míg napunk lemén ;

Át zuzmarán, zivataron, fagyon
Sötét egünkre égő fényt sugároz ;
Isteni szállás, mint irva vagyon,
Hol megpihenhet, aki éhes, álmos ;

Ő az Angyal, kinek rejtelmes ujja
— Mig ránk az álom édes porát fujja —
Ágyat vet a szegénynek, meztelennek,

Isten dicsősége, szent éléskamra,
Koldus kincstára, otthon, édesanyja,
Kitárt kapuja ismeretlen Mennynek !

CXLIX.

NAPNYUGTA.

Sápadt fénybe tülekedve
Fut, rohan, - van táncra kedve -
A süvöltő pimasz élet. -
Láthatáron kéjes éjnek

Árnya száll le, bús Setéség,
Elcsitulsz még te is Éhség,
Szégyent, mindent eltörölt ő.
„Végre!“ Így kiált a költő.

Testem - lelkemmel kívánom
A nyugalmat, - de rossz álom
Gyászát a szívemre rója ;

Hanyatt fekszem és az éjnek
Megfrissítő setéségnek
Beborít hús takarója!“

CXLI.

Halál! Vén kapitány! Fel a vitorlát!
A horgonyt! Unjuk itt, Halál! ideje már!
Bár ég és tenger fényüket leoltják,
Te ösmered szívünk, csupa sugár!

Itass mérgeddel . . . megvigasztalódni,
Habár tüzétől agyvelőnk kigyullad;
Pokol, vagy Ég! be akarunk hatolni,
Hogy titkuk mélyén megleljük az Ujat!

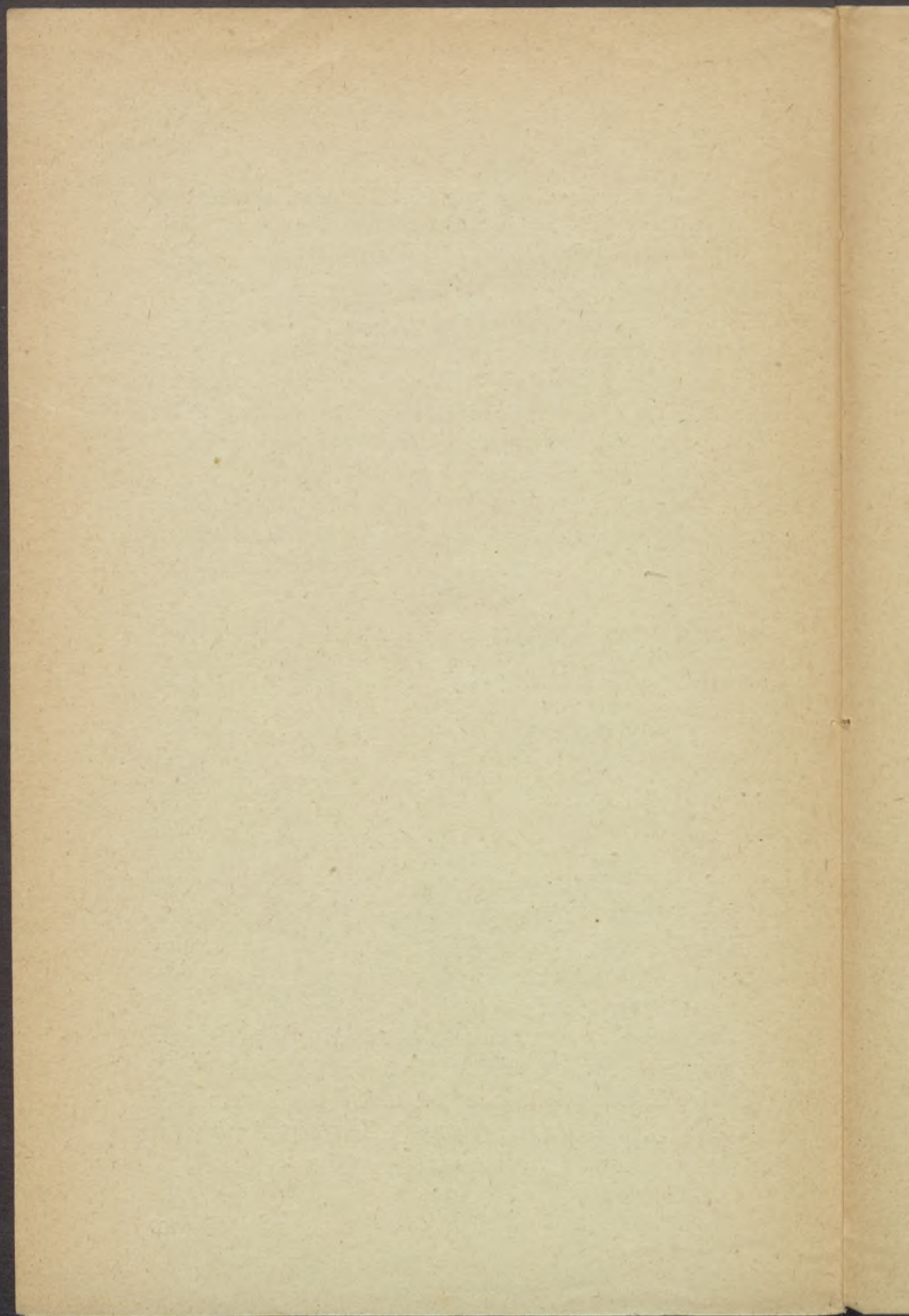

Baudelaire fordításaim 1907-től kezdve jelentek meg egyik-másik napilapban, folyóiratban s a diákkori kísérletektől kezdve bizony husz éve tart már ez a szerelem. Ifjúkorom álma volt a teljes magyar Baudelaire. Évek során át nem akadt, aki kiadja; elkedvetlenedve tettem félre, míg 1920-ban Osvát Ernő ösztönző biztatására újból elővettem. A Baudelaire centennáriumra 1921-re kellett volna megjelenni könyvemnek, de a kiadó két évig asztalfiókjában tartotta. Most végre az Athenaeum r.-t. kiadásában lát napvilágot.

A bevezetés kivonata régóta készülő Baudelaire tanulmányomnak. A fordításokat majd száz kész darabból válogattam össze, könyvem így is harminc, illetve huszonhárom oly verset tartalmaz, mely nincs benne sem György Oszkár, sem Franyó Zoltán igen szép és élvezetes fordítás-gyűjteményében. Elsősorban magyar akar lenni ez a fordítás, hogy mennyiben sikerült ez a szándék, kivülesik a fordító megítélésén.

Térey Sándor.

Magyar Baudelaire fordítók: Ady Endre (Uj versek), Babits Mihály (Nyugat, Pávatollak), Endrődi Sándor, Franyó Zoltán (Versek a Fleurs du Malból), György Oszkár (A rós virágai; az első magyar B.), Halász Gyula (Nyugat), Hegedüs István, Juhász Gyula (Hét), Kosztolányi Dezső (Modern Költők), Kuthy Sándor (Budapesti Napló), Makai Emil (Hét), Radó Antal, Somlyó Zoltán (Hét), Szabó Lőrinc (Kis költemények prózában), Tóth Árpád (Nyugat), Zempléni Árpád.

TARTALOMJEGYZÉK

BAUDELAIRE: LES FLEURS DU MAL.

BEVEZETÉS:

A könyv	3
Az ember	6
A művész	11

SPLEEN ÉS IDEÁL:

1. Aldás	21
2. Az Albatros	24
3. Kapcsolatok	25
4. Világítótornyok	26
5. Az eladó múzsa	28
6. Az ellenség	29
7. Balcsillagzat	30
8. Az előbbi élet	31
9. Cigánykaraván	32
10. Az ember és a tenger	33
11. Don Juan a pokolban	34
12. A Szépség	35
13. Az óriáslány	36
14. Exotikus illat	37
15. A haj	38
16. Imádlak . .	40
17. Ha jár . . .	41
18. Késő bánat	42
19. A macska	43
20. Az erkély	44
21. A sötétség	46
22. Az illat	46
23. A keret	47
24. Az arckép	48
25. Legyen tiéd e vers . . .	49
26. Mit szólsz . . .	50
27. Eleven fáklya	51

28. Megtérés	52
29. Estharmonia	53
30. Borult ég	54
31. A szép hajó	55
32. Ultra-hívás	57
33. Beszélgetés	59
34. Őszi ének 2.	60
35. Egy Madonnához	61
36. Egy kreol nőhöz	63
37. Moesta et errabunda	64
38. Őszi szonett	66
39. Macskák	67
40. A muzsika	68
41. A repedt harang	69
42. Spleen	70
43. Spleen	71
44. Varázslat	72
45. Megsemmisülés vágya	73
46. A fájdalom mágiája	74
47. A fedő	75
48. Bus madrigál	76
49. Berta szemei	78
50. A szökőkút	79
51. A fogoly Tasso	81
52. Magábaszállás	82
53. Az óra	83

PÁRISI KÉPEK:

54. Tájkép	84
55. Az öreg anyókák	85
56. Asszony megy el előttem	89
57. Esti szürkület	90
58. Kis fehér házunk	92

59. A hü cseléd	93
60. Ködök és esők	94
61. Reggeli szürkület	95

A BOR:

62. Magányosok bora	96
63. Szerelmesek bora	97

BÜN VIRÁGAI:

64. Pusztítás	98
65. Martyr	99
66. Allegoria	102

A HALÁL:

67. Szeretők halála	103
68. Szegények halála	104
69. Napnyugta	105
70. Halál, vén kapitány	106
Jegyzet	107
Magyar Baudelaire	
fordítók	108
Tartalomjegyzék	109

□○□

TÉREY SÁNDOR KÖNYVEI:

Versek. Singer és Wolfner 1904. Elfogyott.
A fehér hegedű. Singer és Wolfner 1908. Elfogyott.
Feltámadás. Singer és Wolfner 1920. II. kiadás.
A Magányos Ember. Mélius kiadás 1922.

ELŐKÉSZÜLETBEN:

Leveleki Anna szerelme. Kis regény.
Paul Verlaine válogatott versei.

FELTÁMADÁS.

Az irredenta költészetben ezer rossz versre talán *egy* művészi alkotás esik. Térey Sándor „Feltámadás” című költeménye az irredenta versek színe-javába tartozik, a magyar bánaton, elkeseredésen. dacon kívül igazi költői tehetség, képzelem, lelemény megnyilatkozása. Van hangja a melankóliás merengés édesbus hangulata megérzékitésére csak úgy, mint a viharos szenvedélyék megszólaltatására; nem csak egy bús magyar, de: költő,

(„Uj Idők”).

Az u. n. irredenta irodalom azon termékei közt, melyeket ismerek eddig ez a legművészi. Térey Sándornak sok szép verse jelent meg már, ezekre akarom felhívni a közönség figyelmét. Azok nem kevésbé irredenta versek. Minden igaz magyar író az irredentát szolgálja. Minél tökéletesebb verseket fog írni Térey Sándor, annál jobban szolgálja a magyarság ügyét.

Nagy Zoltán. („Nyugat”).

A magyar mult széttört drága cserepeit akarja összerakni. Minden nyolcsoros szakasza ily zománcos cserép, gyengéd színes rajzzal. A szent törmelékeket össze akarja illeszteni s érezzük, hogy keze vérzik.

Kosztolányi Dezső. („Uj Nemzedék“).

Strófákat varázsol tele hittel és kétséggel, tele reménnyel s aggódással, tele azzal a kimondhatlan meghasonlással, melytől minden magyar szívnek meg kell vonaglania. Igazi költő: kora gyermeke s hírnöke eljövendő nemzedékek számára. Vonzó s kecsegtető tehetség, kin érdemes a szemünk rajtatartani, míg eljön a jobb idő, a Feltámadás, amikor sisakrostélyát balsorsunk e bajnoka felemelheti.

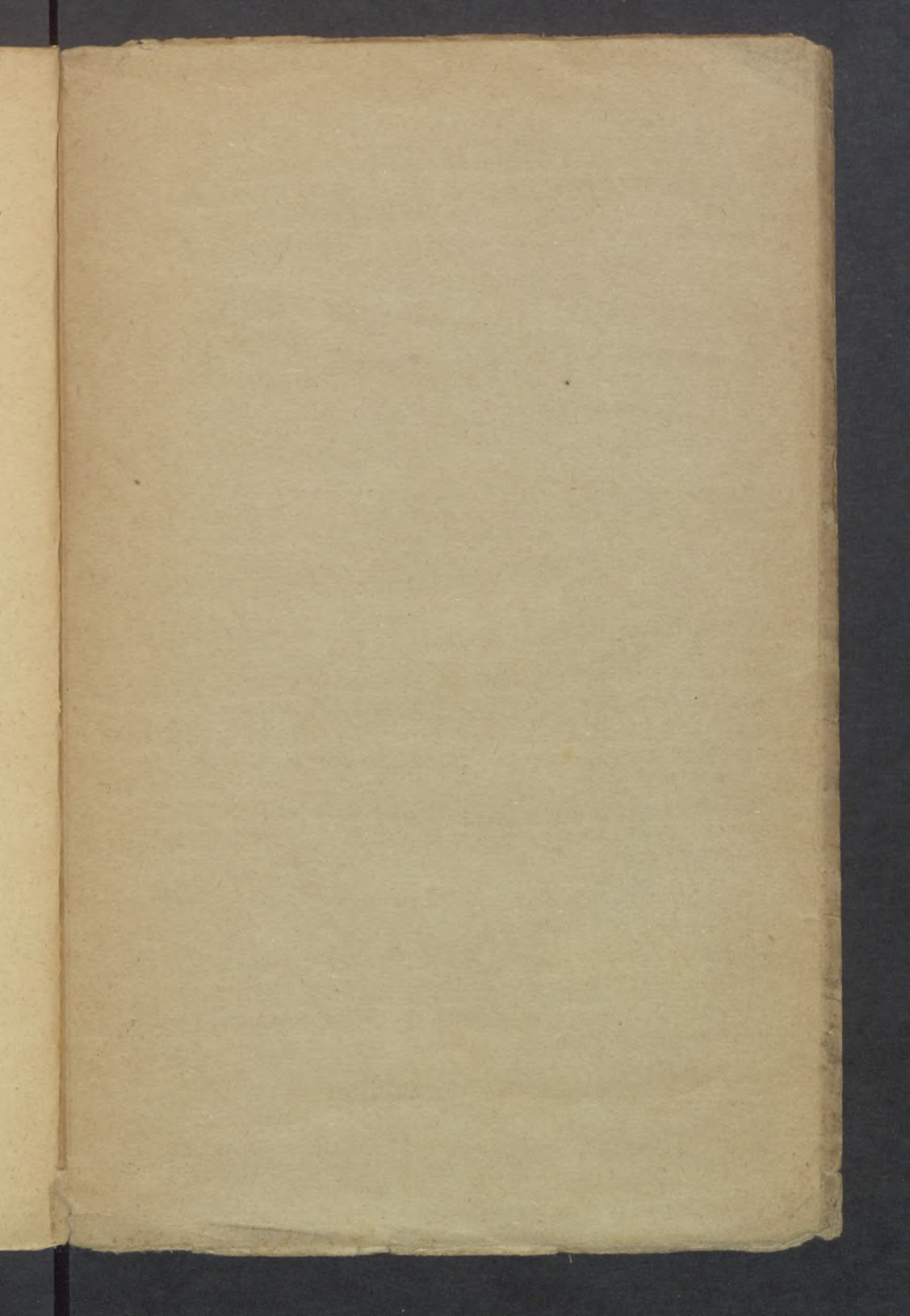
Rákosi Jenő. („Budapesti Hírlap“).

MAGÁNYOS EMBER.

Olvass el egy-két verset Térey Sándor szép könyvéből s meg fogod tudni, mi az, amit az irodalomban eleganciának hívnak. Szép, gondosan csiszolt formák, tiszta rímek, egyéni hangú nyelv. Mindenütt érzem az egyént, a külön embert, akiből a versek kifakadtak, pedig nem mutogatja magát. Mélységek felett tud szállani és magasságokba emelkedni. Muzsikája erős és hangzatos, egy-egy versének sokáig tartó utánrezgése van az olvasó lelkében. Egy jó költő szép versei ezek, Térey Sándor igen jól illeszkedik be nemzedékének pompás lyrai kórusába.

Schöplin Aladár.

□□□

17295—73089